Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

«АНАЛІЗ ЗАКЛАДІВ РОЗМІЩЕННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ»

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:
студент IV курсу 412
групи спеціальності 242
«Туризм»
ОП «Готельно-ресторанний сервіс та туроперейтинг»
Финюк Максим Степанович

Керівник: доктор географічних наук, доцент
Бучко Жанна Іванівна

До захисту допущено:
Протокол засідання кафедри
№_____ від «_____» _____202_ р.
Зав. кафедри _____д. геогр. н., доцент Король О. Д.

Чернівці – 2025

Анотація

Тема організації спортивно-оздоровчого туризму в контексті функціонування закладів розміщення є надзвичайно актуальною в сучасних умовах розвитку туристичної галузі.

У межах дослідження було виявлено низку проблем, пов’язаних із нерівномірним навантаженням інфраструктури в пікові періоди, обмеженим спектром послуг для професійних спортсменів та відсутністю умов для екстремального й літнього туризму.

За допомогою SWOT-аналізу окреслено сильні й слабкі сторони комплексу, його можливості та загрози для подальшого розвитку.

Ключові слова: спортивно-оздоровчий туризм, туристичне розміщення, гірськолижний курорт, інфраструктура, готельні комплекси, «Мигово».

Abstract

The topic of organizing sports and recreational tourism in the context of the functioning of accommodation facilities is extremely relevant under current conditions of tourism industry development.

The research identified a number of issues related to uneven infrastructure load during peak periods, a limited range of services for professional athletes, and the lack of facilities for extreme and summer tourism.

Using a SWOT analysis, the strengths and weaknesses of the complex, as well as its opportunities and threats for further development, were outlined.

Keywords: sports and recreational tourism, tourist accommodation, ski resort, infrastructure, hotel complexes, Myhovo.

_____М. С. Финю

ВСТУП …….. 3
РОЗДІЛ І Теоретичні й методичні питання спортивно-оздоровчого туризму та ресурсних можливостей забезпечення його розміщення 5
1.1. Сутність спортивно-оздоровчого туризму, його видів та функцій 5
1.2. Особливості закладів розміщення для організації спортивно-оздоровчого туризму 17
1.3. Методика і методи дослідження закладів розміщення для спортивно-оздоровчого туризму 25
РОЗДІЛ ІІ Ресурсне забезпечення розміщування для організації спортивно-туристичних заходів 28
2.1. Заклади розміщення для організації пішохідного та гірського туризму 28
2.2. Заклади розміщення для організації водного туризму 32
2.3. Заклади розміщення для організації гірськолижного туризму 34
2.4. Заклади розміщення для організації інших видів спортивного туризму 43
РОЗДІЛ ІІІ Аналіз закладів розміщення та їх послуг для організації спортивного туризму на гірськолижно-туристичному комплексі «Мигово» 48
3.1. Характеристика та аналіз закладів розміщення гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово» 48
3.2. Аналіз послуг для організації спортивного туризму гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово» 54
3.3. Проблеми та перспективи забезпечення спортивного туризму гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово» 56
ВИСНОВКИ ……. 63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……... 65
ДОДАТКИ …… 68

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Спортивно-оздоровчий туризм за останні десятиліття став одним із ключових напрямків у глобальній туристичній індустрії. Зростання уваги до здорового способу життя, популяризація активного відпочинку та збільшення кількості людей, які цінують екологічний туризм і пригоди на відкритому повітрі, спонукали до розширення інфраструктури спортивно-оздоровчих видів туризму.

Особливе місце в цій сфері займає організація гірськолижного туризму, який приваблює мільйони туристів щорічно, завдяки унікальному поєднанню спорту, рекреації та взаємодії з природою. Комплекс "Мигово", зокрема, знаходиться у центрі цих трендів, надаючи можливості не тільки для гірськолижного спорту, але й для пішохідного туризму, велосипедного та інших видів активностей, що робить його популярним серед різних категорій відвідувачів.

У контексті глобальних кліматичних змін і зростаючої уваги до питань сталого розвитку, важливим стає питання оптимізації ресурсів та зменшення впливу туристичної діяльності на довкілля. Заклади розміщення та їх послуги мають адаптуватися до змінюваних умов, щоб забезпечити не тільки високий рівень обслуговування, але й враховувати екологічні стандарти та принципи стійкості.

Метою даної бакалаврської роботи є комплексний аналіз закладів розміщення у контексті організації спортивно-оздоровчого туризму, з особливим фокусом на гірськолижному комплексі "Мигово". Робота спрямована на вивчення та оцінку існуючих ресурсів, послуг, проблем та перспектив розвитку, щоб визначити шляхи покращення та ефективного використання потенціалу гостинності. Аналіз їх інфраструктурних особливостей та адаптації до специфічних вимог спортивних видів туризму. Розгляд стратегій, які приймаються закладами розміщення для приваблення і утримання цільової аудиторії.

Об'єктом дослідження обрано гірськолижний туристичний комплекс "Мигово", який є одним з провідних центрів зимового спорту та відпочинку в Україні.

Предметом дослідження є інфраструктура, послуги та управлінські практики закладів розміщення на прикладі гірськолижного комплексу "Мигово", а також їх вплив на розвиток спортивного туризму в регіоні.

Завдання дослідження:

- Визначення та аналіз основних видів і функцій спортивно-оздоровчого туризму.
- Аналіз особливостей і ресурсного забезпечення закладів розміщення для спортивного туризму.
- Конкретний аналіз закладів розміщення і послуг, які надаються в рамках гірськолижно-туристичного комплексу "Мигово".
- Виявлення проблем та перспектив розвитку спортивно-оздоровчого туризму на досліджуваному об'єкті.

Використані методи дослідження:

- Порівнення та оцінка послуг, доступних в інших гірськолижних комплексах.
- Структурний аналіз для визначення інфраструктурних і функціональних особливостей.
- SWOT-аналіз – для комплексної оцінки сильних і слабких сторін, можливостей і загроз.
- Аналіз закладів сільського туризму.
- Кейс-стаді для глибинного розуміння управлінських практик.

Розділ 1. Теоретичні й методичні питання спортивно-оздоровчого туризму та ресурсних можливостей забезпечення його розміщення

1.1. Сутність спортивно-оздоровчого туризму, його видів та функцій

Спортивно-оздоровчий туризм - це багатогранне явище, що поєднує в собі елементи спорту, відпочинку та туризму. Спортивно-оздоровчий туризм спрямований на задоволення потреб людей у відпочинку, підтримці та зміцненні здоров'я і проведенні активного дозвілля.

На думку Чалія Л.В. спортивно-оздоровчий туризм містить у собі види діяльності, які «впливають на фізичне і психічне здоров'я, соціалізацію і культурне збагачення» [17, с. 22].

Спортивно-оздоровчий туризм поєднує в собі два важливі аспекти: спорт і туризм. З одного боку, він спонукає людей бути фізично активними і рухливими, включно з різними видами спорту, як велоспорт, піший туризм, каякінг і лижний спорт. З іншого боку, він передбачає подорожі та перебування в природних і рекреаційних зонах, щоб розслабитися і насолодитися красою природи.

Різні дослідники приділяли увагу різним аспектам спортивно-оздоровчого туризму. Наприклад, Л.П. Сущенко розглядає спортивно-оздоровчий туризм як засіб збереження і зміцнення здоров'я населення [14, с. 280], І.С. Булигіна наголошує на його ролі у формуванні активного способу життя та розвитку людського потенціалу [1, с. 49-52].

Масляк П.О. стверджує, що «спортивно-оздоровчий туризм здійснюється шляхом подолання якоїсь відстані, території, маршруту активним способом, покладаючись на власні вольові і фізичні зусилля. Саме активна форма пересування на чистій або умовно чистій в екологічному плані території з гарними краєвидами дає великий оздоровчий ефект. Рухаючись у доступному ритмі, через деякий час людина починає відчувати ейфорію, яку можна назвати «м'язовим щастям». Крім того, якщо такий рух

супроводжується єднанням з природою, відбувається на фоні чудових ландшафтів, оздоровчий ефект значно посилюється. Людина відпочиває не лише тілом, а й душею.» [10, с. 8].

В Україні спортивно-оздоровчий туризм традиційно поділяють на організований (плановий і самодіяльний) і неорганізований види, залежно від форми та організаційних особливостей заходу.

Види спортивно-оздоровчого туризму:

Гірський туризм - вид активного відпочинку, що охоплює походи, сходження й альпінізм у гірських районах. Крім фізичної підготовки, цей вид туризму вимагає базових знань про виживання в горах і вміння користуватися спеціальним спорядженням. Гірські походи можуть тривати від одного дня до кількох тижнів, залежно від складності та дальності маршруту. Гірський туризм сприяє зміцненню фізичної витривалості, особливо в умовах змінної погоди і рельєфу. Такі подорожі передбачають орієнтування на місцевості, подолання природних перешкод, ночівлю в польових умовах (намети, туристичні притулки) та самостійне приготування їжі. Учасникам потрібне спорядження: рюкзаки, трекінгові палиці, спальники, навігаційні засоби.

Гірський туризм розвиває витривалість, силу духу та здатність до командної взаємодії. Залежно від рівня складності, може включати елементи скелелазіння чи льодолазіння.

Сезонність: літо (пішохідні маршрути), зима (снігоступи, зимові переходи). Популярними регіонами є: Карпати, Альпи, Кавказ, Гімалаї.

«Гірські масиви в Україні займають близько 5 % території, що створює усі передумови розвитку гірськолижного туризму. Однак, на даний час Україна не повністю використовує конкурентні переваги розвитку гірської зимово- відпочинкової індустрії» [11, с. 303].

Велоспорт - це популярний вид активного відпочинку, який дає змогу людям досліджувати різноманітні ландшафти, від міських до сільських і природних, не виходячи з дому на велосипеді. Велосипедний туризм не

тільки сприяє фізичному здоров'ю, а й дає змогу зануритися в культуру та природу тих місць, які вони відвідують. Велотуризм може бути одноденним (екскурсійні поїздки) або багатоденним із ночівлями. Найчастіше охоплює ґрунтові дороги, лісові стежки, польові маршрути. Потребує наявності спеціального туристичного велосипеда, шолома, ліхтарів, набору інструментів, навігатора або мапи. Включає різновиди: гірський велотуризм (МТВ), шосейний, експедиційний, культурно-пізнавальний. Такий вид туризму розвиває серцево-судинну систему, тренує витривалість і дозволяє легко охоплювати великі відстані з мінімальним впливом на довкілля. Сезонність: весна–осінь (влітку – з обмеженнями у спеку). Популярні маршрути: долина Дністра, Закарпаття, велосипедні тури Європою.

Водний туризм - це вид активного відпочинку, який передбачає участь у заходах на відкритих водоймах, таких як річки, озера і море. Цей вид туризму охоплює різні види водного спорту та активного відпочинку, такі як каякінг, веслування на каное, рафтинг, віндсерфінг і підводне плавання. Водний туризм дає змогу учасникам насолодитися природою, поліпшити свою фізичну форму і відчути прилив адреналіну від активної водної пригоди. Залежно від складності маршрутів, водний туризм поділяється на спокійний (річкові походи, SUP-тури) та екстремальний (рафтинг, каякінг порогами). Необхідне спорядження: рятувальний жилет, весла, шолом, водонепроникні мішки, захисний одяг, гідрокостюми (для холодної води). Водний туризм сприяє розвитку координації, командної роботи та дозволяє вивчати природу з нової перспективи. Часто поєднується з рибальством, спостереженням за птахами чи екологічними маршрутами. Сезонність: пізня весна – рання осінь.

Популярні напрямки: Дністер, Черемош, Дунай, Блакитна лагуна, Балкани.

Лижний туризм: ідеально підходить для зими і включає в себе катання на лижах, гірських лижах та інші зимові розваги на снігу. Цей вид туризму має декілька форм: пішохідно-лижні походи, гірськолижні курорти (альпійські лижі, сноуборд), бігові лижі, беккантрі (катання поза трасами).

Вимагає спеціального спорядження: лижі відповідного типу, черевики, палки, шолом, маска, термобілизна, лавинне спорядження (при позатрасовому катанні). Крім спортивної складової, лижний туризм передбачає і рекреаційну частину — проживання в готелях, SPA, харчування в закладах гірської кухні. Дає змогу тренувати баланс, координацію, силу ніг і дихальну систему. Сезонність: зима, за сприятливих погодних умов — листопад–березень. Популярні локації: Буковель, Драгобрат, Плай, Татри, Альпи.

Спелеотуризм (печерний туризм) - це унікальний вид активного відпочинку, пов'язаний із дослідженням печер. Цей вид діяльності дає змогу відвідувачам досліджувати природні підземні утворення, що містять геологічні особливості, які зазвичай не видно з поверхні, такі як сталактити та сталагміти. Дослідження печер вимагає певного рівня фізичної підготовки та спеціального спорядження і може включати елементи скелелазіння та плавання, залежно від печери. Необхідне спорядження: каска з ліхтарем, комбінезон, гумові чоботи або спецвзуття, карабіни, мотузки, захист для рук і колін, карта маршруту.

Спелеотуризм розвиває логічне мислення, уважність, витривалість та навички виживання у замкнених просторах. Вимагає обережності, планування та чіткого дотримання техніки безпеки.

Печери часто мають історичну або археологічну цінність, тому спелеотуризм також виконує пізнавальну функцію.

Сезонність: можливий цілий рік (в печерах сталий мікроклімат), особливо в дощові чи зимові періоди.

Популярні об’єкти: Оптимістична печера, Атлантида, Кришталева (Україна), Словенія, Чехія.

Глемпінг — це поєднання слів “glamour” (розкіш) та “camping” (кемпінг), що означає розкішний відпочинок на природі з максимальним комфортом. Це інноваційний вид розміщення, який стає дедалі популярнішим серед туристів, що шукають унікальний досвід єднання з

природою, не жертвуючи зручностями. Особливостями глемпінгу є розташування в екологічно чистих місцях: у горах, лісах, біля річок чи озер. Проживання — у наметах, куполах, еко-будиночках, юртах, дерев'яних платформах або трейлерах. Всередині – повноцінне облаштування: ліжка, санвузол, електрика, іноді навіть Wi-Fi, кухня чи ресторан поруч. Глемпінг часто є частиною етно-туристичних селищ, екоферм або при гірськолижних базах.

Глемпінг у спортивно-оздоровчому туризмі:
Ідеально підходить для гірських маршрутів, велосипедних подорожей, трекінгу, йога-турів, водного туризму. Забезпечує комфортне розміщення для невеликих туристичних груп або родин після активного дня. Може включати SPA-зони, фіто-бочки, чани, програми оздоровлення, що робить його частиною wellness-пропозиції. Орієнтований на туристів середнього та високого цінового сегменту, які не готові до традиційного кемпінгу, але прагнуть перебувати на природі.

Переваги: Екологічність: мінімальне втручання в ландшафт, часто використовуються відновлювані матеріали. Атмосферність і фотогенічність: приваблює туристів, орієнтованих на інстаграмний досвід. Гнучкість: легко адаптується до локацій біля спортивно-туристичних об’єктів (наприклад, біля комплексів, як «Мигово»). Переважно літній сезон, хоча з використанням утеплення і опалення можливий і в міжсезоння. Популярність в Україні: Зростає у Карпатах, на півдні біля лиманів і в степових зонах. Часто використовується як альтернатива готелям під час фестивалів, туристичних подій чи спортивних змагань.

«В Україні станом на грудень 2024 в країні працює близько 100 містечок глемпінгу – “кемпінгу зі зручностями”… річний приріст у 20 %» [26].

Таблиця 1.1

Порівняння видів спортивно-оздоровчого туризму

Вид туризму	Специфіка активності	Рівень складності	Основні місця проведення	Типові види розміщення	Особливості обслуговування
Гірський туризм	Піші походи в горах, альпінізм	Високий	Гірські масиви	Гірські притулки, кемпінги	Гіди, спорядження для альпінізму
Водний туризм	Каякінг, рафтинг	Середній	Річки, озера	Кемпінги, туристичні будинки	Прокат спорядження, інструктори
Лижний туризм	Катання на лижах і сноуборді	Середній	Гірськолижні курорти	Готелі, шале	Прокат спорядження, лижні інструктори
Велосипедний туризм	Веломаршрути	Низький – середній	Міські та сільські маршрути	Готелі, хостели, кемпінги	Велосервіси, ремонт, карти маршрутів
Спелеотуризм	Дослідження печер	Високий	Печери	Таборові стоянки, кемпінги	Спецобладнання, гіди, страховка
Глемпінг	Комфортне перебування на природі	Низький	Лісові зони, біля водойм, гори	Глемпінг-намети, куполи, еко-будиночки	Комфортні умови, харчування, SPA, екскурсії

Складено автором за матеріалами : [26].

На думку Бондаренко Л.А., основні функції спортивно-оздоровчого

туризму можна класифікувати як оздоровчу, соціальну, виховну та економічну [2, с. 34].

Функції спортивно-оздоровчого туризму:

- Фізична реабілітація та зміцнення здоров'я: активний відпочинок сприяє фізичній підготовці та зміцненню здоров'я. Активний відпочинок сприяє фізичній підготовці та зміцненню здоров'я. Він стимулює обмін речовин, покращує циркуляцію крові та підвищує загальну витривалість організму. Участь у туристичних активностях сприяє відновленню функціональних можливостей після травм чи хвороб. Фізичні навантаження на природі особливо корисні для серцево-судинної, дихальної та опорно-рухової систем. Завдяки регулярному дозованому руху туристи відчувають покращення загального самопочуття, сну та імунітету.

- Адаптовані фізичні вправи: вправи пристосовані до індивідуальних особливостей і потреб туристів для забезпечення безпечного відновлення. Вони розробляються з урахуванням віку, рівня фізичної підготовки, хронічних захворювань або травм учасників. Такі вправи можуть включати елементи дихальної гімнастики, легких кардіонавантажень, розтяжки та рухливих ігор. Їхня мета — активізувати організм без перенавантаження, сприяючи поступовому покращенню фізичного стану. У програмі спортивно-оздоровчого туризму адаптовані вправи відіграють важливу роль у профілактиці травм і підтримці здоров’я.

- Водні процедури: використання гідротерапії як методу лікування та релаксації, особливо в басейнах з мінеральною та морською водою. Вода має унікальні властивості — вона знижує навантаження на суглоби, зменшує біль і напругу в м’язах, сприяє покращенню кровообігу. Водні процедури можуть включати купання, гідромасаж, контрастні душі, плавання та підводну гімнастику. Особливо корисними вони є для людей з проблемами опорно-рухового апарату, після травм або операцій. Такі практики широко застосовуються в санаторно-курортному туризмі та програмах оздоровлення.

Вони також ефективні при лікуванні неврологічних і серцево-судинних

захворювань, оскільки допомагають нормалізувати тиск і зняти тривожність. Вплив температурного режиму води активізує імунну систему і покращує обмін речовин. Регулярне використання водних процедур позитивно впливає на якість сну та загальний психоемоційний стан. У туристичних комплексах гідротерапія часто поєднується з ароматерапією, масажами та іншими видами оздоровлення. Це робить водні процедури важливим елементом комплексного підходу до відновлення організму під час активного відпочинку.

- Фізіотерапія: використання спеціального обладнання та методик для підтримки та відновлення функцій м'язів. Фізіотерапія є одним із найважливіших компонентів сучасної системи реабілітації, особливо в контексті оздоровчого та спортивного туризму, де велика увага приділяється не лише відпочинку, а й загальному відновленню організму. Вона поєднує різноманітні методи впливу — електролікування, магнітотерапію, світлотерапію, ультразвукові процедури, теплолікування тощо, що сприяють комплексному покращенню фізичного стану людини. У сучасних туристичних комплексах усе частіше створюються спеціалізовані фізіотерапевтичні кабінети або міні-центри, де відпочивальники можуть отримати кваліфіковану допомогу без необхідності звертання до стаціонарних лікувальних закладів. Застосування фізіотерапевтичних процедур у відпочинкових умовах дозволяє поєднати приємне з корисним: відпочинок серед природи з оздоровленням організму. Це особливо актуально для туристів, які мають хронічні захворювання або потребують реабілітації після фізичних навантажень. Фізіотерапія також має профілактичний ефект, адже сприяє зміцненню організму, покращенню обміну речовин та нормалізації нервової системи. Вплив на організм м’який, поступовий, але стійкий, що робить цей метод безпечним для людей різного віку та рівня підготовки. В умовах активного туризму, коли фізичне навантаження може бути інтенсивним, фізіотерапія виступає як ефективний інструмент збереження здоров’я. Таким чином, її інтеграція у програми

спортивно-оздоровчого туризму є логічним кроком у напрямку гармонійного поєднання активного способу життя з турботою про самопочуття.

- Психологічне здоров'я: відпочинок і спорт у природному середовищі сприяють релаксації, зниженню стресу і поліпшенню настрою. У сучасному світі, де все більше людей стикаються з хронічною втомою, емоційним вигоранням і високим рівнем тривожності, роль відновлювального туризму в підтримці психоемоційного стану суттєво зростає. Перебування на природі, активна рухова діяльність і зміна обстановки самі по собі є чинниками, які позитивно впливають на психіку людини. Багато досліджень підтверджують, що навіть короткочасна подорож сприяє зниженню рівня кортизолу (гормону стресу), стабілізує емоційний фон і підвищує життєву енергію. Туристичні програми, що включають елементи медитації, йоги, арт-терапії або взаємодії з природою, особливо ефективні у зниженні рівня тривожності та депресивних станів. Участь у спільних заходах, командні ігри та екскурсії також сприяють соціалізації, що позитивно відображається на психологічному здоров’ї. Люди отримують можливість абстрагуватися від повсякденних проблем, переосмислити життєві цінності, знайти нову мотивацію та внутрішній баланс. Особливо важливо, що такий оздоровчий ефект досягається природним шляхом — без медикаментозного втручання, завдяки ресурсу самого середовища. Таким чином, психологічний вплив спортивно-оздоровчого туризму є не менш важливим, ніж його фізичний компонент, і потребує глибокої інтеграції в усі сучасні туристичні продукти. У підсумку, турбота про психологічний комфорт туристів є однією з ключових умов формування якісного та конкурентного туристичного продукту, орієнтованого на потреби сучасної людини.

«Психологічний туризм, як правило, включає в себе соціальну взаємодію з іншими людьми, що сприяє розширенню досвіду позитивної міжособистісної взаємодії та емоційному задоволенню.» [15].

- Екологічна обізнаність: контакт з природою сприяє формуванню більш відповідального ставлення до навколишнього середовища. Спортивно-

оздоровчий туризм, особливо в його активних формах — таких як пішохідний, гірський, велосипедний чи водний — передбачає постійне перебування в природному середовищі, що підвищує екологічну чутливість туристів. Люди починають краще розуміти цінність незайманої природи, її вразливість до людської діяльності та потребу в охороні екосистем. Учасники туристичних програм часто залучаються до екопросвітницьких заходів — лекцій, майстер-класів, флешмобів, прибирання територій або акцій з посадки дерев. Це сприяє розвитку свідомого підходу до споживання ресурсів, поводження з відходами та загального стилю поведінки на відпочинку. Наявність екологічної складової в туризмі також формує позитивний імідж туристичних об'єктів та дестинацій, які позиціонують себе як сталий або відповідальний туризм. Крім того, туристи, які під час подорожі дізнаються про екологічні проблеми регіону, часто стають амбасадорами природоохоронних ініціатив у своїх громадах. Таким чином, туризм може не тільки не шкодити довкіллю, а й бути потужним інструментом екологічного виховання. Це особливо важливо в умовах глобальних змін клімату, зростаючого антропогенного навантаження та вичерпності природних ресурсів. Екологічна свідомість, сформована через туризм, закладає підґрунтя для довготривалого збереження природної спадщини для майбутніх поколінь.

- Соціальна взаємодія: спільні екскурсії та заходи зближують людей, покращують комунікативні навички та сприяють налагодженню соціальних контактів. Спортивно-оздоровчий туризм передбачає активну участь у групових видах діяльності — походах, іграх, тренінгах, змаганнях, що створює ідеальні умови для налагодження нових знайомств. У процесі колективного подолання маршрутів чи фізичних навантажень формується командний дух, зростає взаємоповага, вміння домовлятись і підтримувати один одного. Це особливо важливо для молоді, яка завдяки подібним подорожам розвиває навички роботи в групі та емоційного інтелекту. Крім того, спільні туристичні враження сприяють формуванню міцніших і

триваліших соціальних зв’язків, які можуть зберігатися й після завершення подорожі. Туризм також може виступати як форма соціальної інтеграції для людей з інвалідністю, літніх осіб або тих, хто переживає емоційно складні періоди. Зміна обстановки, підтримка з боку групи та нові емоції сприяють покращенню загального психосоціального стану особистості. Участь у спортивно-оздоровчих турах дозволяє людям з різних соціальних прошарків та регіонів країни обмінюватися досвідом, культурними цінностями й поглядами. Це, у свою чергу, сприяє формуванню більш згуртованого, толерантного й відкритого до взаємодії суспільства. Таким чином, соціальний ефект туристичної діяльності є не менш значущим, ніж оздоровчий або економічний, і має враховуватись при плануванні туристичних програм.

- Розвиток туристичної інфраструктури: розвиток спортивного та рекреаційного туризму заохочує інвестиції в місцеву туристичну інфраструктуру, сприяє економічному розвитку та підвищує привабливість регіону для туристів. Попит на активний відпочинок стимулює створення нових об’єктів розміщення — готелів, кемпінгів, глемпінгів, баз відпочинку, а також розвиток супутніх послуг: пунктів прокату, інфраструктури для спортивних активностей, транспортного сполучення.

«Підвищеної уваги потребує транспортна інфраструктура, сервіс розміщення, цифровізація туристичних послуг та впровадження екологічних практик, що дозволить суттєво підвищити привабливість регіону як туристичної дестинації» [18].

Водночас удосконалення інфраструктури підвищує якість сервісу, рівень безпеки туристів і загальний комфорт перебування в регіоні. Це особливо актуально для сільських і гірських територій, які мають великий природний потенціал, але потребують сучасного облаштування. Інфраструктурний розвиток також стимулює зайнятість місцевого населення, сприяє зростанню податкових надходжень і активізації малого бізнесу. Створення велосипедних і пішохідних маршрутів, спортивних майданчиків,

еко-стежок і центрів активностей робить регіон привабливим не лише для туристів, а й для самих мешканців. Туризм починає виступати каталізатором ширших соціально-економічних змін, спрямованих на підвищення рівня життя в громадах. Наявність розвиненої інфраструктури також полегшує доступ до рекреаційних ресурсів для людей з особливими потребами. Таким чином, інвестиції в інфраструктуру спортивно-оздоровчого туризму мають довгостроковий позитивний ефект і є важливою умовою сталого розвитку територій. Ефективне поєднання природного потенціалу з якісною інфраструктурою дозволяє створювати конкурентоспроможні туристичні продукти як на національному, так і міжнародному рівнях.

Розуміння природи, видів і функцій спортивно-оздоровчого туризму дозволить ефективно планувати і розвивати цей сектор, максимізуючи вигоди як для туристів, так і для місцевих громад.

Таблиця 1.2

Функції спортивно-оздоровчого туризму:

Назва функції	Суть функції	Практичне втілення
Оздоровча	Покращення фізичного стану, зміцнення імунітету та профілактика хвороб	Походи, велопрогулянки, гідротерапія, адаптовані вправи, реабілітаційні тури
Реабілітаційна	Відновлення після травм, хвороб або операцій	Фізіотерапія, підводна гімнастика, лікувальна фізкультура, санаторно-курортне оздоровлення
Психотерапевтична (емоційна)	Поліпшення психоемоційного стану, зниження стресу	Медитація на природі, йога-тури, діджитал-детокс тури, гірські прогулянки

Екологічна	Формування дбайливого ставлення до природи, екопросвіта	Участь в екоакціях, екостежки, інтерактивні екскурсії, табори з сортуванням сміття
Соціальна	Зміцнення соціальних зв'язків, розвиток комунікації, підтримка інтеграції	Групові походи, спортивні змагання, туристичні тренінги, волонтерські табори
Економічна	Пожвавлення місцевої економіки через туризм	Створення робочих місць, підтримка малого бізнесу, інвестиції в місцеву інфраструктуру
Освітня (просвітницька)	Підвищення рівня знань про здоровий спосіб життя, культуру, історію тощо	Тематичні екскурсії, лекції під час турів, культурні квести
Рекреаційна	Відпочинок, розвантаження, зміна обстановки	Відпочинкові тури в гори, на воду, до екозон, глемпінг-комплекси
Інфраструктурна	Сприяння розвитку туристичної і транспортної інфраструктури регіону	Розбудова кемпінгів, веломаршрутів, курортних зон, центрів прокату і супроводу

(Складено автором)

1.2. Особливості закладів розміщення для організації спортивно-оздоровчого туризму

Організація спортивно-оздоровчого туризму вимагає особливих умов та інфраструктури, що гарантують комфортне та безпечне розміщення

учасників. Об'єкти розміщення для цього виду туризму мають унікальні особливості, які враховують активний відпочинок та здоровий спосіб життя. Розглянемо особливості цього типу об'єктів більш детально:

1. Спеціалізовані спортивні об'єкти:

Деякі засоби розміщення призначені для спортивних груп, команд або окремих спортсменів. Це спортивні центри, кемпінги або готелі з тренувальними залами, спортивними майданчиками та спортивним інвентарем. Ці об'єкти, як правило, розташовані в природних зонах або гірських регіонах, де є можливості для активного відпочинку. Спеціалізовані об'єкти часто мають інфраструктуру для організації спортивних зборів, змагань та тренувальних процесів. Вони також забезпечують належні умови проживання, харчування з урахуванням раціону спортсменів і медичний супровід. Наявність сучасного обладнання та спеціалізованого персоналу (тренери, лікарі, інструктори) підвищує ефективність підготовки. Важливою перевагою є відокремленість таких об'єктів від міської метушні, що сприяє зосередженню на тренуваннях та відновленні. Подібні об'єкти також адаптовані для проведення семінарів, майстер-класів і спортивно-оздоровчих програм для різних вікових категорій. Багато спортивних готелів мають ліцензії на проведення навчально-тренувального процесу, що робить їх привабливими для професійних і аматорських команд. Загалом, спеціалізовані спортивні засоби розміщення є важливою складовою інфраструктури спортивно-оздоровчого туризму, забезпечуючи комфорт і функціональність для цільової аудиторії.

2. Готелі та курортні селища з можливостями для активного відпочинку:

Деякі готелі та курорти спеціалізуються на наданні послуг для активного відпочинку, спортивного та оздоровчого туризму. Вони можуть мати спеціальні програми для гостей, які включають різноманітні види діяльності, такі як гімнастика, йога, велосипедні тури, плавання, екскурсії тощо. До того ж, такі заклади пропонують унікальне поєднання відпочинку з

фізичними навантаженнями, що особливо приваблює туристів, орієнтованих на здоровий спосіб життя. Часто для гостей розробляються індивідуальні або групові програми, які враховують вік, рівень фізичної підготовки та особисті уподобання. До послуг туристів можуть входити ранкові зарядки з інструкторами, аквааеробіка, скандинавська хода, спортивні ігри та інші активності. Деякі курортні селища організовують тематичні тури з оздоровлення та спорту, які включають майстер-класи, лекції про здоров'я, консультації з дієтологами. Наявність зон відпочинку, озеленених територій, велосипедних та пішохідних маршрутів створює сприятливе середовище для активного дозвілля. Крім того, такі готелі часто розміщуються в екологічно чистих регіонах, що посилює оздоровчий ефект перебування. Збалансоване харчування, релакс-зони та SPA-послуги доповнюють комплексний підхід до відновлення сил і профілактики хвороб. Усе це формує високий рівень задоволеності гостей та підвищує конкурентоспроможність закладу в сучасному туристичному середовищі

3. Еко-готелі та екотуристичні комплекси:

Ці заклади розміщення зазвичай розташовані в екологічно чистих районах, таких як ліси, озера або гірські вершини. Гості можуть насолоджуватися різними видами активного відпочинку, такими як піші прогулянки, їзда на велосипеді та водні види спорту. Крім того, тут зазвичай подають екологічно чисту їжу і не завдають шкоди навколишньому середовищу. Особливістю таких закладів є використання природних матеріалів у будівництві, енергоощадних технологій, сортування відходів та мінімізація впливу на природу. Усі аспекти обслуговування продумані таким чином, аби підтримувати баланс між комфортом туриста та збереженням природного середовища. Багато екотуристичних комплексів організовують тематичні екскурсії та освітні заходи, присвячені збереженню біорізноманіття, захисту лісів, сталому землекористуванню. Тут туристи можуть не лише активно відпочивати, а й отримати нові знання про природу, екологічні проблеми та способи їх вирішення. Еко-готелі часто пропонують

концепцію “slow travel” — повільного, свідомого туризму, де акцент робиться на якість вражень, а не на кількість локацій. Для багатьох мандрівників саме такий підхід до відпочинку стає формою внутрішнього відновлення та духовної гармонії. Таким чином, еко-готелі є не лише комфортними засобами розміщення, а й важливим елементом сталого розвитку туристичної індустрії.

4. Кемпінги та гостьові будинки — ідеальний варіант для тих, хто хоче провести свою відпустку на природі. Вони можуть перебувати на свіжому повітрі, бути ближче до природи та брати участь у різних заходах, таких як їзда на велосипеді, піші прогулянки та плавання. Основною перевагою таких форм розміщення є їхня доступність, гнучкість умов проживання та відчуття автономності під час подорожі. Кемпінги особливо популярні серед туристів, які віддають перевагу мобільному або палаточному відпочинку, що дозволяє повніше зануритися у природне середовище. Гостьові будинки, як правило, мають більш домашню атмосферу, часто керуються місцевими мешканцями і відображають національні традиції гостинності. Це створює унікальний досвід для мандрівників, які прагнуть не тільки відпочити, а й пізнати культуру та побут регіону. Багато кемпінгів обладнані мінімально необхідною інфраструктурою: санвузлами, зонами для приготування їжі, місцями для багаття, навісами та лавами. У свою чергу, гостьові будинки можуть пропонувати додаткові зручності, як-от індивідуальні кімнати, домашнє харчування, екскурсії з господарями. Ці заклади часто стають точкою старту для активного дозвілля — походів у гори, катання на каяках, риболовлі чи спостереження за дикою природою. Кемпінги й гостьові будинки поєднують простоту з функціональністю, а також дозволяють туристам відчути себе частиною природного і культурного ландшафту, що є важливим чинником у розвитку сталого туризму.

5.Молодіжні хостели та кемпінги — ідеальний варіант для молоді та активних людей. Молодіжні хостели та кемпінги, як правило, доступні за ціною і пропонують широкий спектр дозвілля та спортивних заходів для

молоді. Такі місця заохочують до соціальної взаємодії та активного відпочинку. Хостели зазвичай мають зручні спільні кімнати, простори для спілкування, спільні кухні та лаунж-зони, де мандрівники можуть знайомитися, обмінюватися досвідом і планувати спільні подорожі. Часто адміністрація таких закладів організовує тематичні вечори, майстер-класи, спортивні ігри, пішохідні тури або велоекскурсії. Молодіжні кемпінги ж дозволяють поєднувати автономію з безпекою, надаючи можливість проживати на свіжому повітрі, з усіма базовими зручностями. Крім того, атмосфера таких закладів зазвичай невимушена, творча і динамічна, що сприяє формуванню відкритого туристичного середовища, орієнтованого на обмін культурними враженнями. Молоді туристи часто обирають саме ці варіанти розміщення завдяки свободі пересування, мобільності та легкому доступу до природного середовища. Більшість молодіжних хостелів також підтримують екологічні ініціативи, популяризуючи еко-свідомість серед відвідувачів. Таким чином, молодіжні хостели та кемпінги є не лише бюджетним, але й ціннісно орієнтованим сегментом у сфері спортивно-оздоровчого туризму.

6. Медичні курорти та санаторії також є ідеальними варіантами для спортивного та оздоровчого туризму. Вони пропонують спеціалізоване лікування, а також широкий спектр заходів, таких як лікувальна гімнастика, басейни, тренажерні зали та піші прогулянки. Такі заклади, як правило, функціонують на базі природних лікувальних ресурсів — мінеральних вод, грязей, кліматотерапії тощо. Медичні курорти поєднують терапевтичні процедури з відпочинком, що дозволяє досягати тривалого ефекту у зміцненні здоров’я. Санаторно-курортне лікування часто рекомендоване людям із хронічними захворюваннями, які потребують реабілітації, профілактики та відновлення. До послуг відпочивальників входить не тільки фізична активність, а й консультації фахівців, індивідуально розроблені програми лікування, спа-процедури, релакс-зони. У багатьох закладах діють спеціальні програми оздоровлення спортсменів, людей із підвищеним рівнем

навантажень та осіб похилого віку. Важливим чинником є контроль за станом здоров’я, який здійснюється медичним персоналом протягом усього перебування. Завдяки цілеспрямованому оздоровленню в поєднанні з природним середовищем та спокійною атмосферою такі об'єкти користуються популярністю серед туристів з усього світу. Таким чином, медичні курорти і санаторії відіграють ключову роль у розвитку оздоровчого туризму, забезпечуючи комплексний підхід до фізичного і психоемоційного відновлення людини.

7.Агротуристичні ферми та готелі стають все більш популярними серед любителів активного відпочинку. Вони пропонують відвідувачам можливість познайомитися з фермерством, взяти участь у різних видах сільськогосподарської діяльності, таких як садівництво і тваринництво, а також насолодитися активним відпочинком на свіжому повітрі. Такі заклади зазвичай розташовані у сільській місцевості, в екологічно чистому природному середовищі, що саме по собі вже має позитивний вплив на фізичний та психоемоційний стан туриста. Вони ідеально поєднують елементи сільського побуту з комфортом проживання, створюючи умови для релаксації та відновлення. Часто агротуристичні готелі пропонують органічне харчування, приготоване з локальних продуктів, що додає автентичності перебуванню. Туристи мають змогу не лише спостерігати за сільським життям, а й активно включатися в процеси: доїти корову, збирати врожай, виготовляти сир або хліб. Це сприяє формуванню нових навичок, зниженню рівня стресу, відновленню контакту з природою. Крім того, на таких фермах часто облаштовані пішохідні маршрути, дитячі зони, велодоріжки та місця для риболовлі. Агротуризм також сприяє розвитку сільських територій, створенню нових робочих місць і збереженню традиційного способу життя. Таким чином, агротуристичні ферми і готелі поєднують пізнавальну, оздоровчу та соціокультурну функції, що робить їх вагомим елементом у структурі спортивно-оздоровчого туризму.

8. Засоби для людей з обмеженими можливостями

Для людей з обмеженими фізичними можливостями може бути організовано проживання у спортивному та оздоровчому туризмі. Надаються спеціалізовані приміщення та обладнання, щоб люди з різними видами інвалідності могли насолоджуватися активним відпочинком і спортом на свіжому повітрі. У таких закладах враховуються особливості пересування, доступність інфраструктури, наявність пандусів, ліфтів, тактильних покажчиків та адаптованих санітарно-гігієнічних приміщень. Крім фізичної доступності, важливою складовою є наявність персоналу, підготовленого до взаємодії з людьми з інвалідністю, що забезпечує якісний сервіс і почуття безпеки. Програми активного дозвілля в таких закладах також розробляються з урахуванням індивідуальних потреб — це можуть бути адаптовані екскурсії, оздоровчі прогулянки, лікувальна фізкультура чи участь у параспортивних заходах. Такі засоби розміщення відіграють значну роль у соціальній інтеграції, забезпечуючи людям з особливими потребами рівний доступ до туристичних послуг. Багато сучасних готелів і курортів дотримуються принципів інклюзивного дизайну, що дозволяє максимально розширити цільову аудиторію. Реалізація програм доступного туризму також позитивно впливає на імідж дестинацій і сприяє формуванню відкритого, толерантного суспільства. Окрім фізичних переваг, участь у спортивно-оздоровчому туризмі для осіб з інвалідністю має сильний психологічний ефект, підвищуючи самооцінку, мотивацію та життєву активність. Таким чином, створення відповідних умов у закладах розміщення забезпечує можливість кожному насолоджуватись якісним і повноцінним туризмом незалежно від фізичних можливостей.

9. Туристичні комплекси, розташовані в горах та на озерах:

Туристичні комплекси поблизу гір та озер пропонують активний відпочинок на свіжому повітрі. Ви можете насолоджуватися широким спектром видів спорту та активностей, включаючи катання на лижах, альпінізм, водні види спорту та риболовлю. Розміщення в таких регіонах дозволяє туристам максимально наблизитися до природного середовища,

насолодитися мальовничими пейзажами, чистим повітрям та унікальною флорою і фауною. Багато з цих комплексів створено з урахуванням природних особливостей території: збереження ландшафту, мінімізація втручання в екосистему, гармонійне поєднання архітектури з природою. У зимовий період такі комплекси стають центрами гірськолижного туризму, а влітку приваблюють шанувальників трекінгу, сплавів, пішохідних мандрівок. Також тут часто проводять спортивні збори, фестивалі, еко-заходи та йога-тури, що додає комплексам мультифункціональності. Умови проживання можуть варіюватися від готелів високого класу до затишних котеджів або еко-будиночків. Особлива увага приділяється екологічності послуг, локальній гастрономії та активному дозвіллю без шкоди довкіллю. Такі комплекси сприяють розвиткові місцевих громад, підтримують малий бізнес та формують сталу туристичну модель. У підсумку, туристичні комплекси біля гір і водойм поєднують можливість оздоровлення, спорту та емоційного відновлення, виступаючи ключовими об'єктами інфраструктури спортивно-оздоровчого туризму.

10. Лісопарки та бази відпочинку:

Проживання в лісах і парках також популярне серед любителів активного відпочинку. Природне середовище пропонує піші та велосипедні прогулянки, огляд визначних пам'яток та інші види активного відпочинку. Такі бази зазвичай мають затишну інфраструктуру, що включає дерев'яні будиночки, альтанки, зони для барбекю, місця для спортивних ігор, мотузкові парки, пляжі або басейни. Відпочинок у лісопаркових зонах дозволяє повністю відволіктися від міської метушні, відновити сили та покращити загальне самопочуття завдяки перебуванню на свіжому повітрі. Часто такі бази поєднують традиційні елементи відпочинку з новими оздоровчими напрямами, як-от арт-терапія, скандинавська хода, медитації на природі. Наявність розгалуженої туристичної інфраструктури — прокладених маршрутів, інформаційних табличок, пунктів прокату спорядження — робить такі території доступними як для досвідчених

туристів, так і для сімей з дітьми. Крім того, лісопаркові комплекси сприяють екологічному вихованню, адже більшість з них мають природоохоронний статус або співпрацюють з екологічними організаціями. Вони також часто слугують місцем проведення екофестивалів, спортивно-масових заходів, оздоровчих таборів, що збільшує їхню привабливість протягом усього року. Ціновий діапазон відпочинку в лісопаркових зонах є досить гнучким, що робить їх доступними для широкого кола туристів. У результаті, такі форми розміщення забезпечують не лише фізичне відновлення, а й глибоке психологічне розвантаження, гармонізуючи людину з природним середовищем.

Різноманітність варіантів розміщення спеціально пристосована до потреб активного відпочинку, спорту та рекреаційного туризму. Зручне розміщення, доступ до спортивної інфраструктури та широкий вибір заходів на свіжому повітрі допомагають гостям залишатися у хорошій фізичній формі та бути здоровими.

1.3. Методика і методи дослідження закладів розміщення для спортивно-оздоровчого туризму

Методика дослідження закладів розміщення для спортивно-оздоровчого туризму має бути адаптивною та мультиінструментальною. Вона повинна враховувати специфіку туризму як соціально-економічного явища, а також регіональні особливості розвитку. Застосування комплексу методів — від аналізу джерел до кейсів, експертних оцінок, анкетувань та спостереження — дозволяє всебічно охарактеризувати об’єкт дослідження та надати практично орієнтовані рекомендації щодо його удосконалення. Такий підхід відповідає сучасним науковим і прикладним вимогам у сфері туризму та рекреації.

Відповідність методів характеру досліджуваного об'єкта дозволяє отримати достовірні результати, обґрунтувати висновки та рекомендації щодо удосконалення інфраструктури туристичних послуг. Зважаючи на

специфіку спортивно-оздоровчого туризму, який включає поєднання активного відпочинку, оздоровлення та взаємодії з природним середовищем, дослідження закладів розміщення повинно враховувати міждисциплінарний підхід.

Методологічні засади:

Методологічною основою дослідження є системний підхід, який передбачає розгляд закладу розміщення як цілісного об'єкта з елементами інфраструктури, послугами, управлінськими процесами, маркетинговими інструментами та взаємодією з зовнішнім середовищем. У контексті туризму системний підхід дає змогу вивчати об'єкти не ізольовано, а у зв'язку з іншими компонентами туристичного комплексу. Окрім того, застосовується комплексний підхід, що дозволяє поєднувати кілька методів аналізу, охоплюючи як кількісні, так і якісні характеристики досліджуваного об’єкта.

Важливим є також географічний підхід, адже просторове розташування закладів розміщення відіграє ключову роль у туристичному попиті. Крім цього, соціально-економічний підхід дає змогу розглядати вплив закладів розміщення на регіональний розвиток, зайнятість населення та рівень добробуту місцевих громад.

Основні методи дослідження:

1. Аналіз літературних джерел. На першому етапі дослідження використовується метод контент-аналізу наукових публікацій, монографій, фахових статей, нормативно-правових актів, аналітичних звітів та інтернет-ресурсів. Це дозволяє сформулювати уявлення про сучасний стан проблематики, визначити ключові поняття, ідентифікувати теоретичні підходи та практичні моделі.

2. SWOT-аналіз. Цей метод дозволяє оцінити сильні і слабкі сторони досліджуваного об'єкта, а також можливості й загрози зовнішнього середовища. У випадку спортивно-оздоровчого туризму SWOT-аналіз є ефективним інструментом для виявлення стратегічного потенціалу закладів розміщення, визначення пріоритетів розвитку, напрямів інвестиційної

політики та підвищення конкурентоспроможності регіону.

3. Кейс-метод (Case study). Застосування методу кейсів (дослідження конкретного випадку) є доцільним у межах аналізу окремих туристичних об’єктів, таких як гірськолижний комплекс "Мигово". Метод дозволяє детально вивчити структуру послуг, рівень якості, управлінські підходи, досвід взаємодії з клієнтами, механізми адаптації до сезонності та екологічних викликів.

4. Метод експертних оцінок. Використання експертного методу дає змогу залучити фахівців туристичної галузі, представників адміністрації, менеджерів готелів, тренерів та інших учасників до оцінювання ключових характеристик об’єкта. Це може здійснюватись у формі анкетування або інтерв'ю, що підвищує об’єктивність та практичну цінність отриманих результатів.

5. Спостереження і фотографування. Польове спостереження — один із базових емпіричних методів. Візуальний аналіз умов проживання, інтер'єрів, територій, інфраструктури, зручностей та природного оточення дозволяє дати реалістичну оцінку рівня відповідності закладу потребам спортивно-оздоровчих туристів. Фотофіксація дозволяє зафіксувати важливі деталі та проілюструвати стан об'єкта в роботі.

6.Порівняльний аналіз. Цей метод дозволяє зіставити показники кількох туристичних об’єктів (наприклад, готелів у різних регіонах або курортів з подібними умовами), виявити відмінності у сервісах, концепціях управління, адаптаційних можливостях та стратегіях просування. Це створює підґрунтя для виявлення передового досвіду.

7. Соціологічне опитування. Опитування туристів, відвідувачів спортивних об’єктів, гостей курорту — ефективний інструмент для збору інформації про рівень задоволеності, очікування, пріоритети при виборі закладу розміщення. Анкетування можна проводити в онлайн- або офлайн-формі. Це допомагає сформувати уявлення про попит, вдосконалити послуги та адаптувати пропозицію до цільової аудиторії.

Переваги та недоліки методів:

Кожен із зазначених методів має свої переваги й обмеження. Наприклад, SWOT-аналіз зручний для стратегічного планування, але потребує якісних вихідних даних. Експертне опитування дає глибину аналізу, але може бути суб'єктивним. Спостереження дає реалістичну картину, але не охоплює внутрішні процеси об’єкта.

Розділ 2. Ресурсне забезпечення розміщування для організації спортивно-туристичних заходів

2.1. Заклади розміщення для організації пішохідного та гірського туризму

Піші прогулянки та альпінізм - популярні види активного відпочинку, які потребують відповідної інфраструктури та розміщення. Такі об'єкти повинні забезпечувати комфортні умови для відпочинку та відновлення після довгих годин піших прогулянок або сходжень. Найпоширенішими об'єктами розміщення для пішохідного та гірського туризму є гірські притулки, гірські хатини, бази відпочинку та кемпінги.

Бази відпочинку є більш розгалуженими і пропонують різні типи розміщення, від котеджів до готелів. Бази відпочинку зазвичай розташовані в гірських або лісових районах і пропонують додаткові послуги, такі як ресторани, спортивні майданчики, оздоровчі центри та заходи на свіжому повітрі. Бази відпочинку популярні серед сімей та груп туристів, які хочуть провести приємний відпочинок на природі, насолоджуючись пішим та гірським туризмом.

Характеристика потреб туристів:

Учасники пішохідного та гірського туризму зазвичай перебувають у русі більшу частину дня, а ввечері потребують базових, але якісних умов для відпочинку. Для них важливо мати доступ до теплої води, комфортного спального місця, можливості харчування та сушіння одягу. У гірських регіонах також необхідне укриття від погодних умов, стабільний мобільний зв'язок, наявність аварійної медичної допомоги. Крім цього, важливою є доступність до транспортної інфраструктури, наявність навігації, маркування маршрутів та інформаційної підтримки.

Кемпінги - один з найдоступніших варіантів проживання для мандрівників і гірських туристів. У кемпінгах є місця для встановлення наметів, а також умови для караванів і трейлерів. У кемпінгах зазвичай є санітарні умови, душові кабіни, місця для приготування їжі та інші базові зручності. Кемпінги популярні серед туристів, які віддають перевагу близькості до природи і хочуть зберегти низькі витрати на проживання.

Типи закладів розміщення для гірського та пішохідного туризму:

Гірські притулки (рефуджіо) - це спеціалізовані об’єкти, які надають мінімальний рівень комфорту в умовах високогір’я. Найчастіше це дерев’яні або кам’яні будівлі з кількома кімнатами, кухнею, санвузлом та приміщенням для зберігання спорядження. Часто такі притулки побудовані альпійськими клубами або муніципалітетами й працюють сезонно. Їхня головна функція — забезпечити захист від погодних умов, харчування та місце для ночівлі. У багатьох країнах (Швейцарія, Австрія, Італія) ці об’єкти мають субсидовану підтримку держави.

Гірські хатини та хижі - ці об'єкти є більшими за розміром і мають вищий рівень комфорту. Часто вони мають ресторан, терасу, зони відпочинку та додаткові зручності. У Карпатах гірські хатини можуть бути стилізовані під традиційну гуцульську архітектуру, що також виконує туристично-привабливу функцію. Більшість таких хатин розташовані вздовж основних туристичних маршрутів.

Бази відпочинку - на відміну від тимчасових або сезонних об’єктів,

бази відпочинку мають сталу інфраструктуру. Вони можуть включати котеджі, готелі, ресторанний комплекс, лазню, оренду інвентаря, трансфер та організацію екскурсій. Їх перевагою є стабільний сервіс і готовність приймати різні цільові групи: від індивідуальних туристів до шкільних та корпоративних груп.

Екотуристичні комплекси - новітньою формою розміщення для гірських туристів є екокомплекси та глемпінги. Такі об’єкти створюються з урахуванням принципів сталого розвитку, мінімального втручання в природу та забезпечення екологічного побуту. У глемпінгах часто використовуються енергоефективні рішення, місцеві будівельні матеріали, автономні джерела енергії та біотуалети.

Туристичні стоянки - у районах диких маршрутів часто організовують прості стоянки для ночівлі з мінімальною інфраструктурою: тентами, дерев’яними накриттями, місцями для вогнища. Такі точки мають бути офіційно зареєстрованими, мати доступ до води та бути екологічно безпечними.

Географічний розподіл засобів розміщення для трекінгу та гірського туризму тісно пов'язаний з наявністю природних ресурсів, придатних для такої діяльності, таких як гірські хребти та національні парки. Заклади розміщення для гірського туризму мають бути територіально адаптованими до маршрутів і природних умов. У Карпатах вони зазвичай розташовані в долинах, біля підніжжя гір, поблизу водоспадів, перевалів, біля туристичних стежок. Важливим є дотримання принципів екологічного зонування — розміщення інфраструктури без шкоди для природи, з урахуванням потенціалу рекреаційного навантаження.

Організація розміщення у гірських зонах повинна узгоджуватись із нормами безпеки, протипожежними стандартами, санітарно-гігієнічними вимогами. У національних парках це також регулюється Законом України "Про природно-заповідний фонд" та внутрішніми регламентами. Важливу роль відіграють правила забудови в сільській місцевості, стандарти якості

готельних послуг та вимоги щодо сертифікації об'єктів туризму.

Засоби розміщення, які сприяють розвитку пішохідного та гірського туризму, відіграють важливу роль у полегшенні активного відпочинку туристів на природі. Ці об'єкти не лише задовольняють базові потреби в житлі, але й створюють умови для доступу до мальовничих маршрутів та складних гірських стежок.

Туристи, що обирають піший і гірський туризм, очікують не розкоші, а комфорту, функціональності та атмосфери автентичності. Згідно з опитуваннями, для таких туристів важливими є: доступність маршрутів, безпечне розміщення, чистота, дружній персонал, можливість залишити речі та отримати поради щодо маршрутів. Зростає популярність елементів самообслуговування, спільних кухонь, місць для сушіння спорядження.

Розвиток засобів розміщення для пішохідного та гірського туризму тісно пов'язаний із загальним зростанням популярності активного відпочинку. Історично такі об'єкти почали з'являтися в Європі у 19 столітті, коли зростаючий інтерес до альпінізму призвів до створення перших гірських притулків. Наприклад, ще у 1863 році в Італії було створено перший Club Alpino Italiano, який займався розбудовою гірських притулків для туристів та альпіністів [9, с. 78].

У Швейцарії функціонує мережа SAC (Swiss Alpine Club), яка об'єднує понад 150 гірських притулків, де встановлені єдині стандарти розміщення, безпеки та цінової політики. У Франції та Італії активно використовуються системи попереднього бронювання гірських хатин. У Словаччині Карпатський маршрут обладнано притулками кожні 15–20 км, що забезпечує безпечний і комфортний трекінг. Цей досвід можна адаптувати до українських умов, зокрема в Карпатах.

Розташування таких об'єктів зазвичай зосереджене на територіях з хорошою природною інфраструктурою, таких як національні парки, заповідники та гірські хребти. Важливість місця розташування можна підтвердити, проаналізувавши карти регіонів, де активно розвивається

гірський туризм, таких як Карпати в Україні та Альпи в Європі.

Таблиця 2.1

Характеристика інфраструктури по областям Карпатського регіону

Область	Кількість трас	Кількість підйомників	Кількість засобів розміщення
Закарпатська	78	60	142
Івано-Франківська	86	39	204
Львівська	60	37	83
Чернівецька	24	18	46

Складено автором за матеріалами : [16, с. 106–110].

2.2. Заклади розміщення для організації водного туризму

Водний туризм як складова спортивно-оздоровчого туризму охоплює широке коло активностей, що здійснюються на воді або поблизу водойм. Серед найпопулярніших форм — рафтинг, каякінг, веслування на байдарках і каное, віндсерфінг, сапсерфінг, дайвінг, а також спокійні сплави по річках, що поєднують рекреацію і пізнавальний відпочинок. Для забезпечення ефективної організації таких видів туризму важливим є наявність розвиненої інфраструктури проживання поблизу водних маршрутів і зон активного відпочинку. Заклади розміщення для водного туризму повинні враховувати специфіку водного середовища, забезпечувати логістику до стартових і фінішних точок, можливості для сушіння спорядження, гігієни, харчування та надання довідкової інформації.

Види розміщення для водного туризму:

Наметові табори та кемпінги - це найпростіша форма розміщення, що відповідає філософії екотуризму та близькості до природи. Наметові містечка часто функціонують сезонно біля річок, озер або морського узбережжя. Вони

забезпечують базовий рівень комфорту: навіси, туалети, душові, зони приготування їжі, доступ до води. Деякі кемпінги пропонують оренду каяків, рятувального спорядження, організовують нічні сплави або екскурсії. Часто такі табори об'єднують туристичні клуби, що орієнтовані на спільну діяльність і мінімізацію витрат. В Україні прикладом є кемпінги на річці Дністер (район с. Устечко) чи Черемош (Верховинський район), де сезонний потік туристів перевищує 10 тисяч осіб.

Бази відпочинку на воді - це заклади розміщення з більш розвиненою інфраструктурою, що можуть включати готелі, котеджі, кафе, тренувальні зали, спортивні майданчики та водно-спортивні пункти прокату. Часто надають спеціалізовані програми: інструкторське супроводження сплавів, маршрути різного рівня складності, навчання веслуванню або дайвінгу. Бази такого типу, як-от "Білий Бізон" на Дністрі або "Райдуга" на Синевирському озері, поєднують комфорт з природною і спортивною привабливістю локації.

Готелі, пансіонати, рекреаційні комплекси - такі об'єкти зосереджуються переважно в курортних регіонах або прибережних зонах. Рівень сервісу варіюється від середнього до преміального. Вони приваблюють туристів, що поєднують водний туризм із сімейним відпочинком, СПА-послугами, риболовлею чи гастротуризмом. Готелі надають трансфер до річок або морського узбережжя, а також включають у вартість організацію сплавів або навчання віндсерфінгу.

Плавучі будинки та човнові готелі - інноваційна форма проживання, яка все частіше зустрічається в країнах з розвиненим водним туризмом (Нідерланди, Німеччина, США). В Україні такі ініціативи тільки починають розвиватися. Плавучі готелі можуть приймати мандрівників під час круїзів по Дунаю, Дніпру або на озерах. Вони обладнані кухнями, каютами, терасами для риболовлі, зоною відпочинку. Це поєднання розміщення і транспорту одночасно.

Екотуристичні форми: глемпінги біля водойм

Глемпінг — це формат розміщення для тих, хто хоче поєднати

близькість до природи з комфортом. Біля водойм часто розташовують еко-шатра з дерев’яними терасами, панорамними вікнами, власними ванними кімнатами. Вони приваблюють туристів, які шукають спокій і естетику, а також зручний доступ до каякінгу, сапсерфінгу, медитацій на воді. Такі об'єкти з'являються на Шацьких озерах, біля Дністровського каньйону, озера Синевир.

Заклади для водного туризму зазвичай концентруються вздовж річкових маршрутів, озер, морських узбереж. В Україні найактивніше водний туризм розвивається в Карпатському регіоні (Черемош, Прут, Дністер), на Шацьких озерах, Дніпровських водосховищах, біля Чорного й Азовського морів. Також перспективними є локації на межі з Румунією, Польщею, де водні маршрути мають транскордонний потенціал.

Розвиток цього сектору гостинності стикається з низкою викликів, таких як екологічний тиск на водні ресурси та необхідність забезпечення безпеки на воді.

«Однак існує значний потенціал для забезпечення довгострокового розвитку регіону через впровадження практик сталого управління та розвитку, таких як створення екологічно чистих рекреаційних зон.» [11, с. 99].

Заклади розміщення для водного туризму відіграють ключову роль у розвитку цього виду активного відпочинку. Вони забезпечують не лише базові потреби туристів у комфорті, але й розширюють можливості участі у водних заходах, формують цілісну туристичну послугу. Поєднання традиційних та новітніх форм розміщення (глемпінги, човнові готелі) з екологічною відповідальністю створює основу для сталого розвитку водного туризму в Україні. Розширення мережі закладів розміщення, вдосконалення стандартів якості та інтеграція з місцевими громадами здатні перетворити водний туризм на потужний чинник регіонального економічного зростання.

2.3. Заклади розміщення для організації гірськолижного туризму

Гірськолижний туризм займає унікальне місце у світі туризму як нішевий сектор активного відпочинку і є одним з найпопулярніших видів активного відпочинку, що потребує відповідної інфраструктури для розміщення та обслуговування туристів. Він охоплює не лише катання на лижах або сноуборді, але й цілу низку супутніх послуг, таких як гірське оздоровлення, зимові прогулянки, спа-процедури та організація культурно-розважальних заходів у гірських регіонах. Цей вид туризму приваблює широке коло споживачів — від професійних спортсменів і аматорів до родин з дітьми та туристів похилого віку, які шукають комфортний та активний зимовий відпочинок.

Основними об'єктами розміщення для гірськолижного туризму є гірськолижні курорти, готелі, шале та бази відпочинку. Об'єкти розміщення, що спеціалізуються на обслуговуванні лижників, не лише забезпечують проживання, але й формують основу всього гірськолижного відпочинку, включаючи доступ до схилів і підйомників та загальні розважальні заходи.

Гірськолижний туризм активно розвивається завдяки поєднанню природних умов (наявність гір, клімат, сніговий покрив) та високого рівня сервісу. Високогірні регіони потребують спеціального технічного обладнання — підйомників, систем осніження трас, маркування маршрутів, забезпечення рятувальних служб тощо. Саме тому розвиток гірськолижного туризму є не лише сезонною активністю, а й стратегічним напрямом для багатьох країн та регіонів з гірським рельєфом.

Окрім інфраструктурної складової, важливим є й соціально-економічний вплив гірськолижного туризму: він створює робочі місця, стимулює розвиток місцевих громад, сприяє зростанню внутрішнього туризму. Також гірськолижний туризм часто виступає як магніт для іноземних туристів, особливо у період зимових свят та канікул, що дає можливість регіонам отримувати прибутки навіть у так званий «несезон» для інших типів туризму.

У сучасному контексті гірськолижний туризм розглядається не лише як

форма дозвілля, але й як оздоровча та рекреаційна практика, що позитивно впливає на фізичний і психоемоційний стан людини. Він вимагає високої якості обслуговування, комфортних умов проживання, безпеки на схилах і професійного супроводу. Це вимагає особливої уваги до організації об’єктів розміщення, які стають важливою ланкою в загальній системі функціонування гірськолижного туризму.

Гірськолижні курорти - це комплекси, розташовані в гірських районах зі схилами, підйомниками, готелями, ресторанами та спортивними спорудами, що гарантують приємний відпочинок і заняття зимовими видами спорту. Найвідоміші гірськолижні курорти розташовані в таких гірських регіонах світу, як Альпи (Швейцарія, Франція, Італія, Австрія), Карпати (Україна, Румунія, Польща) та Піренеї (Іспанія, Франція).

Такі курорти зазвичай функціонують як цілісні рекреаційні комплекси, що пропонують не лише катання на лижах, але й повноцінну систему послуг для відпочинку, оздоровлення та розваг. Вони включають спеціалізовані зони відпочинку, дитячі гірськолижні школи, медичні пункти, прокат та сервісне обслуговування спорядження. Готельні комплекси в межах курортів пропонують різні категорії номерів — від економ до люкс класу, що дозволяє обслуговувати широку аудиторію туристів.

Багато курортів впроваджують сучасні інформаційні технології, такі як електронні абонементи, GPS-навігація по трасах, мобільні додатки для бронювання послуг і реального часу відображення черг на підйомники. Особливої уваги надається питанням безпеки, зокрема маркуванню трас, роботі рятувальних служб, інструктажам для новачків та нагляду за погодними умовами.

Крім того, гірськолижні курорти часто стають місцем проведення спортивних змагань, фестивалів, зимових ярмарків та інших культурно-масових заходів, що створює додаткову мотивацію для відвідувачів. Усі ці елементи формують інтегрований туристичний продукт, який сприяє економічному розвитку регіонів і підвищує їхню туристичну привабливість.

Готелі в гірських регіонах також є найбільш популярним варіантом розміщення для любителів гірськолижного спорту. Це обумовлено їх зручним розташуванням поблизу трас, розвиненою інфраструктурою та широким спектром сервісних послуг, які задовольняють потреби найрізноманітніших категорій туристів. Тут є готелі різних категорій, від бюджетних до розкішних, що пропонують різноманітні послуги, такі як трансфер до та з гірськолижних схилів, прокат спорядження, спа-салони та інші зручності. Готелі можуть включати додаткові сервіси, такі як камери схову для лижного спорядження, спеціальні сушарки для одягу, просторі лаунж-зони для відпочинку після катання та конференц-зали для проведення подій. Окрім того, в таких закладах часто організовуються тематичні вечори, майстер-класи з кулінарії, фольклорні виступи або екскурсійні програми, що дозволяє туристам повноцінно зануритися в атмосферу регіону.

Наявність ресторанів з місцевою кухнею, барів, кав'ярень, тренажерних залів, масажних кабінетів та інших оздоровчих послуг також суттєво впливає на вибір готелю. В окремих випадках готелі надають індивідуальні пакети послуг, що включають бронювання гірськолижних абонементів (скі-пасів), замовлення інструктора, а також організацію дозвілля для дітей у спеціально обладнаних дитячих клубах. Готелі високого класу також приділяють значну увагу рівню комфорту номерів, які часто оформлені в традиційному гірському стилі з елементами локальної культури, що створює затишну атмосферу. Таким чином, готелі в гірських районах не лише забезпечують ночівлю, але й перетворюються на повноцінні рекреаційні центри, які задовольняють як фізичні, так і емоційні потреби туристів. Їх популярність пояснюється не лише зручністю, а й високим рівнем сервісу, індивідуальним підходом до кожного гостя та прагненням зробити відпочинок незабутнім.

Шале — це окремі будинки або котеджі, зазвичай розташовані в гірській місцевості і здаються в оренду туристам. Такі типи розміщення виникли історично в альпійських регіонах, де традиційні дерев’яні

будиночки слугували житлом для пастухів, а згодом стали популярним варіантом серед відпочивальників завдяки своїй автентичності та теплій атмосфері. Вони часто призначені для груп друзів або сімей, які подорожують разом, і пропонують більш інтимну та невимушену атмосферу, ніж готелі. Особливу привабливість шале надає архітектура з натуральних матеріалів — дерева, каменю, а також інтер'єр, витриманий у стилі, що гармонійно поєднується з природним середовищем. Багато шале мають просторі вітальні з каміном, кухні, тераси з видом на гори, а також зручності для зберігання спортивного спорядження, що є надзвичайно важливим для гірськолижників.

Такий тип житла забезпечує більший рівень приватності, свободи у плануванні дозвілля та можливість самостійного приготування їжі, що особливо цінується у довготривалих турах. Деякі об'єкти класу люкс мають джакузі, сауни, персональних кухарів або обслуговуючий персонал, що забезпечує високий рівень комфорту, не гірший за п'ятизіркові готелі. Крім того, шале часто розташовані безпосередньо біля підйомників або гірськолижних трас, що значно спрощує доступ до місць катання і дозволяє туристам уникати транспорту. Завдяки гнучкості формату оренди — від кількох днів до кількох тижнів — шале приваблюють як короткотермінових, так і довгострокових гостей. Таким чином, шале слугують чудовим прикладом поєднання домашнього затишку з повноцінним туристичним сервісом у гірськолижному туризмі.

Бази відпочинку поблизу гірськолижних схилів — ще один популярний варіант проживання для лижників. Їхня популярність зумовлена тим, що вони поєднують у собі доступність, комфорт та різноманіття можливостей для відпочинку. Такі заклади зазвичай розташовуються у безпосередній близькості до витягів, що дозволяє туристам економити час і сили, не витрачаючи їх на трансфери. Бази відпочинку мають окремі котеджі та кімнати в головній будівлі і пропонують додаткові послуги, такі як харчування, прокат спорядження та розваги. Крім стандартних зручностей, у

багатьох з них передбачено простори для сушіння лижного спорядження, лаунж-зони з камінами, сауни, кімнати для настільних ігор або перегляду фільмів.

Деякі бази адаптовані для сімейного відпочинку, включаючи ігрові кімнати для дітей, дитячі гірки або навчальні програми з катання. Бази можуть також співпрацювати з інструкторами та гірськолижними школами, пропонуючи туристам навчальні пакети «все включено». Відчутною перевагою є можливість бронювання пакетів на кілька днів або тижнів із включеним проживанням, харчуванням і дозвіллям. Атмосфера на таких базах зазвичай більш домашня, затишна й невимушена, що створює приємні умови для відпочинку як у компанії друзів, так і з родиною. Окремі об’єкти мають етнічний або тематичний стиль оформлення, що дозволяє поєднати відпочинок з елементами культурного занурення, особливо в регіонах із багатими традиціями, як-от українські Карпати.

Вибір місця проживання при організації гірськолижного туризму залежить від ряду факторів, таких як бюджет, кількість учасників, рівень комфорту, додаткові послуги та близькість до гірськолижних схилів та інших туристичних об'єктів. Ці чинники є визначальними, оскільки кожен турист має власні уподобання, очікування та можливості, які формують його унікальний підхід до планування відпочинку. Наприклад, туристи з обмеженим бюджетом надають перевагу недорогим готелям або хостелам, розташованим у відносній близькості до витягів, тоді як заможні мандрівники обирають преміальні варіанти з повним сервісом. Для сімей з дітьми актуальними стають готелі або бази з дитячими кімнатами, аніматорами та безпечними зонами відпочинку.

Також значну роль відіграє кількість осіб у групі — для компаній часто вигідніше орендувати шале або котедж, що дозволяє не лише зекономити, а й створити атмосферу домашнього затишку. Рівень комфорту також визначає вибір — комусь достатньо базових умов, а хтось шукає сучасні номери з усіма зручностями, включаючи сауну, спа-зону, панорамні вікна з видом на

гори чи камін у номері.

Додаткові послуги, такі як прокат спорядження, харчування, організація екскурсій, трансфери або навіть індивідуальні гірськолижні інструктори, значно підвищують привабливість об’єкта розміщення, особливо для тих, хто прагне отримати максимально комплексний сервіс без зайвого клопоту.

Крім того, для багатьох туристів важливою є не лише фізична, але й емоційна близькість до схилів — тобто можливість вийти з готелю й одразу опинитися на трасі. Водночас велике значення має й доступ до інших об’єктів інфраструктури — магазинів, ресторанів, центрів розваг, туристичних атракцій та природних пам’яток. Усі ці елементи разом формують загальну якість відпочинку й створюють привабливу пропозицію для різних сегментів туристів — від новачків до досвідчених лижників, від індивідуалів до груп, від молоді до сімей з дітьми та людей старшого віку.

На основі оновлених статистичних даних 2023 року можна простежити актуальну структуру засобів розміщення в Україні. Проведений аналіз показує, що найбільшу частку займають готелі, кількість яких становить приблизно 185 одиниць. Така популярність зумовлена їх універсальністю, широким спектром послуг та наявністю в усіх туристичних регіонах — від великих міст до гірськолижних курортів.

На другому місці знаходяться приватні пансіони (160 одиниць), що пояснюється розвитком малих форм підприємництва, зростанням попиту на доступне і комфортне проживання, особливо в приморських та рекреаційних зонах. Дещо менше — міні-готелів (135 об'єктів), які залишаються популярними серед туристів завдяки гнучкості цінової політики, зручному розташуванню і можливості персоналізованого сервісу.

Туристичні комплекси відпочинку, бази та інші комплекси мають приблизно однакові показники (50–60 одиниць кожен). Ці типи засобів розміщення часто поєднують проживання з активним дозвіллям (спорт, оздоровлення, екскурсії) й орієнтовані переважно на сімейний відпочинок

або організовані туристичні групи.

Найменшу частку на ринку займають мотелі (25) та пансіонати (15). Така ситуація може бути пов’язана як із застарілою матеріальною базою багатьох таких об’єктів, так і з обмеженим попитом на них у сучасних умовах. Пансіонати, які традиційно орієнтувалися на тривале оздоровче перебування, поступово втрачають актуальність, поступаючись сучасним готельним формам із короткостроковими пакетами послуг.

Загалом, тенденції свідчать про домінування малих та середніх форм засобів розміщення, що відповідає європейським практикам і підвищує гнучкість туристичної інфраструктури. Також спостерігається поступовий перехід до більш екологічних, комфортних та технологічно оснащених форматів розміщення, що відповідає сучасним вимогам ринку. [4] (рис. 2.1).

Рис. 2.1 Кількість засобів розміщення в Україні за типами (2023 р.) [4, с. 4]**.**

Аналіз середньої вартості проживання в 11 провідних гірськолижних та рекреаційних курортах Карпатського регіону України свідчить про значну диференціацію цінової політики в залежності від рівня інфраструктури, популярності курорту та попиту на туристичні послуги.

Безперечним лідером за ціновими показниками є курорт Буковель, де середня ціна добового проживання сягає 1900 грн. Це зумовлено високим рівнем розвитку туристичної інфраструктури, великою кількістю трас різної складності, наявністю сучасних підйомників, а також широким спектром послуг: від спа-центрів до нічних клубів. Буковель позиціонується як преміальний курорт і орієнтований на середній та високий ціновий сегмент.

Інші курорти, такі як Драгобрат (1500 грн), Славське (1300 грн) та Плай (1250 грн), також демонструють досить високі ціни. Вони активно розвивають інфраструктуру, а їхня привабливість полягає у поєднанні природної унікальності (висота, сніговий покрив) та доступності для туристів із центральних і західних регіонів України.

До середнього цінового сегменту належать Яремче (1200 грн), Пилипець (1100 грн), Сонячна Долина (1050 грн) та Мигово (1000 грн). У цих населених пунктах розвинена готельна мережа, переважають приватні садиби, міні-готелі та бази відпочинку з помірним рівнем комфорту. Вони приваблюють туристів своєю автентичністю, мальовничими пейзажами та меншою кількістю відвідувачів, що сприяє спокійному, сімейному відпочинку.

Найнижча вартість зафіксована у Тисовці (850 грн) та Красії (900 грн). Це обумовлено меншою кількістю готельних комплексів, обмеженим обсягом послуг та незначним рівнем інвестицій в оновлення інфраструктури. Однак ці курорти мають потенціал до розвитку завдяки природним умовам та зростаючому інтересу до бюджетного зимового відпочинку.

Таким чином, на ринку рекреаційного та гірськолижного туризму Карпатського регіону чітко простежується тенденція до збереження цінового розшарування, що дозволяє обслуговувати різні категорії туристів — від бюджетних мандрівників до клієнтів із високим рівнем доходу. Це свідчить про гнучкість туристичного ринку України та формування комплексної пропозиції, орієнтованої на широку аудиторію. [21] (рис 2.2).

Рис. 2.2 Середня вартість проживання в популярних курортах Карпат (2024 р.)

2.4. Заклади розміщення для організації інших видів спортивного туризму (велосипедного, спелеологічного, підводного)

Інші види спортивного туризму, такі як велотуризм, спелеотуризм і підводний туризм, вимагають особливих підходів до організації розміщення та послуг. Ці напрями мають власну специфіку і ставлять перед туристичними об’єктами чіткі вимоги, які значно відрізняються від класичного рекреаційного або культурного туризму.

Кожен з цих видів вимагає відповідної інфраструктури, доступу до певних місць і спеціалізованих послуг. Зокрема, ідеться не лише про базові зручності, а й про наявність технічного обладнання, інструкторського супроводу, прокат спорядження, інформаційну підтримку та умови для

безпечного зберігання речей і відпочинку після активної фази маршруту.

Велосипедний туризм — цей вид спортивного туризму передбачає їзду на велосипеді різними маршрутами та локаціями. Це один із найбільш динамічних і популярних форматів активного дозвілля, який поєднує фізичну активність, екологічність та можливість пізнавати нові території у власному темпі. Велотуризм активно розвивається як в Україні, так і за кордоном, зокрема через поширення ідей сталого туризму та здорового способу життя. Туристи, які обирають велосипедні маршрути, зазвичай цінують свободу пересування, безпосередній контакт із природою, а також можливість гнучкого планування подорожі. Водночас, саме ця свобода ставить підвищені вимоги до якості інфраструктурного супроводу, оскільки велотуристи можуть змінювати маршрут, потребують зручних місць для зупинок, відновлення сил і обслуговування техніки.

Щоб гарантувати якісний досвід велотуризму, необхідне спеціалізоване житло, яке надає наступні ресурси. Така інфраструктура повинна бути інтегрованою в загальну систему туристичних послуг регіону, бути адаптованою до потреб різних категорій велосипедистів — від початківців до професіоналів — та відповідати сучасним стандартам комфорту, безпеки і зручності. Особливо важливо, аби турист не тільки мав змогу переночувати, а й отримати базову технічну допомогу, інформаційну підтримку, доступ до карти маршрутів та можливість відпочити в комфортних умовах. Саме завдяки поєднанню таких факторів можна створити привабливе середовище для розвитку велотуризму в конкретному регіоні.

Велосипедні станції: місця зі спеціалізованим обладнанням для обслуговування, ремонту та прокату велосипедів. Безпечне зберігання велосипедів та необхідного обладнання. Крім цього, сучасні велосипедні станції часто включають в себе не лише технічну інфраструктуру, але й інформаційні стенди з маршрутами, порадами з техніки безпеки та правилами дорожнього руху для велосипедистів. Такі станції можуть бути автономними або частиною більших туристичних центрів, розташованих на

популярних велосипедних маршрутах або біля основних транспортних вузлів. Вони забезпечують велотуристів усім необхідним для швидкої підготовки до подальшої подорожі або оперативного усунення технічних несправностей, що виникли під час руху.

Велосипедні маршрути: доглянута мережа спеціально розроблених велосипедних маршрутів різної складності та довжини. Повинні бути відповідні вказівники з картами, схемами та навігаційними знаками. Крім того, маршрути мають проходити через безпечні ділянки, бути огородженими від автомобільного транспорту, а також мати доступ до місць зупинок, оглядових майданчиків, пунктів харчування та питної води. Розвинені веломаршрути нерідко включають супровідний сервіс — інформаційні кіоски, супутні туристичні об’єкти, QR-навігацію.

Велохостели: заклади розміщення, пристосовані для потреб велосипедистів. Вони мають спеціалізовані приміщення для зберігання велосипедів, ремонтні майстерні, душові та зони відпочинку. Велохостели часто пропонують легкий сніданок, карти маршрутів, консультації з гідами, трансфер на початкову точку маршруту. У деяких випадках вони розташовані вздовж довготривалих маршрутів і формують цілі мережі хостелів з єдиною системою обслуговування.

Кемпінги та наметові містечка: кемпінги з відповідною інфраструктурою для велосипедистів, які віддають перевагу ночівлі в наметах. Такі місця повинні включати майданчики з твердим покриттям для наметів, навіси, душові, кухонні зони та зарядні станції. Вони також повинні бути безпечними — мати огорожу, освітлення, охорону або камери спостереження. Нерідко в кемпінгах передбачено окремі зони для веломандрівників, які прибувають на короткий термін та не потребують повного сервісу, але цінують затишок і зручність.

Печерні комплекси — це мережа доступних і безпечних печер із необхідною інфраструктурою. Вони обладнані освітленням, сходами, перилами, інформаційними табличками та маркованими маршрутами. Деякі

комплекси мають супровід гідів і можливість проведення навчальних екскурсій. Інфраструктура сприяє безпечному пересуванню підземними коридорами навіть для новачків. Зручні зони відпочинку й оглядові платформи дозволяють туристам комфортно спостерігати за природними утвореннями. Печери можуть бути адаптовані під різні рівні складності, що робить їх привабливими для широкої аудиторії.

Спелеологічні бази: спеціалізовані бази для розміщення та підготовки спелеологічних експедицій. Вони включають приміщення для зберігання спелеологічного спорядження, майстерні для його обслуговування та ремонту, навчальні аудиторії тощо. Такі бази, як правило, розміщуються поблизу найбільш популярних або технічно складних печерних систем. Це дає можливість оперативно організовувати виходи в печери та проводити підготовку в умовах, максимально наближених до реальних. Крім інфраструктури для роботи зі спорядженням, сучасні бази можуть мати лабораторії для наукових досліджень, приміщення для зберігання зразків та картографічні центри. Нерідко при таких базах діють інструкторські центри, які готують фахівців зі спелеології, організовують навчальні курси, семінари та практичні тренінги.

Особливу увагу в таких базах приділяють питанням безпеки — від зберігання аварійного спорядження до системи зв’язку із зовнішнім світом у разі надзвичайних ситуацій. Розвиток таких баз є ключовим чинником підтримки наукових досліджень підземних екосистем, а також популяризації спелеотуризму як виду активного відпочинку, що поєднує фізичне навантаження та пізнання природних феноменів.

Підводний туризм включає низку водних розваг, таких як дайвінг та сноркелінг. Для його реалізації необхідні такі ресурси:

Дайвінг-центри: спеціалізуються на розміщенні та навчанні дайверів. Вони повинні мати приміщення для зберігання та обслуговування аквалангів та іншого спорядження, тренувальні басейни та зали для теоретичних занять.

Дайвінг-центри відіграють ключову роль у підготовці новачків та

підвищенні кваліфікації досвідчених підводників. Більшість центрів мають сертифікацію міжнародних організацій, таких як PADI чи SSI, що гарантує дотримання стандартів безпеки. Важливими елементами інфраструктури таких центрів є спеціальні кімнати для сушки гідрокостюмів, майстерні для перевірки балонів з киснем, а також мультимедійне обладнання для проведення лекцій та інструктажів. У курортних регіонах центри часто поєднують свою діяльність із туристичними агентствами та організовують повні тури "під ключ".

Готелі та курорти з інфраструктурою для дайвінгу: готелі та курорти, розташовані поблизу місць для дайвінгу (коралові рифи, затонулі кораблі тощо). Вони повинні бути обладнані дайвінг-центрами, причалами для човнів і необхідним обладнанням.

Такі заклади пропонують не лише комфортне проживання, але й повну логістику для водних занурень. Наявність спеціалізованих причалів дає змогу здійснювати швидкий вихід на водні локації. Крім того, готелі пропонують пакетні пропозиції для туристів, які включають занурення з інструктором, прокат спорядження та фото-/відеозйомку під водою. У більшості випадків такі курорти мають власну команду інструкторів, що працює з різними рівнями підготовки клієнтів. Це дозволяє приваблювати як новачків, так і досвідчених дайверів.

Приватні яхти і кораблі: для організації дайвінг-подорожей у відкритому морі і у віддалених районах потрібні спеціально обладнані яхти і кораблі з усією необхідною інфраструктурою для проживання і занурень.

Цей варіант є ідеальним для організації багатоденних експедицій та глибоководних досліджень у важкодоступних регіонах. Яхти для дайвінгу обладнані спеціальними платформами для занурення, компресорами для заправки балонів, GPS-навігацією, а також медичними пунктами на борту. Деякі судна мають власні інструкторські склади, що дозволяє проводити навчання просто під час подорожі. Такий формат популярний серед ентузіастів та професійних фотографів, що спеціалізуються на підводній

зйомці.

Пляжна база: для любителів снорклінгу і підводного плавання біля узбережжя потрібна спеціально обладнана пляжна база з прокатом спорядження, роздягальнями і душовими кабінами. Пляжні бази є найзручнішим варіантом для туристів, які не мають досвіду дайвінгу, але прагнуть досліджувати прибережні води. Такі бази часто пропонують супровід інструктора, інформаційні брошури про морське життя, зони відпочинку з тіньовими навісами та медичний пункт. У сучасних комплексах можна знайти інтерактивні стенди з інформацією про підводну флору і фауну, а також пункти харчування, орієнтовані на туристів, які проводять активний день на пляжі.

Розділ 3. Аналіз закладів розміщення та їх послуг для організації спортивного туризму на гірськолижно-туристичному комплексі «Мигово»

3.1. Характеристика та аналіз закладів розміщення гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово»

Гірськолижно-туристичний комплекс "Мигово" - один з найпопулярніших курортів в українських Карпатах, що пропонує широкий спектр послуг для зимових видів спорту та активного відпочинку.

Розташований серед мальовничих карпатських пейзажів, цей курорт вигідно вирізняється своєю атмосферою затишку, високим рівнем обслуговування та зручним транспортним сполученням з великими містами. Він продовжує розвиватися, удосконалюючи свою матеріально-технічну базу, розширюючи перелік доступних послуг, а також орієнтуючись на потреби сучасного туриста, який очікує не лише якісного катання, а й повноцінного комплексу для оздоровлення, релаксації та культурного дозвілля.

Згідно з інформацією на сайті, на території гірськолижно-туристичного комплексу в Мигово розташовано кілька готелів та котеджних містечок різних категорій та рівнів комфорту. Найбільший готель - **"Карпатська вежа"**, який пропонує 31 номер — 13 стандартних, 16 напівлюксів та 2 напівлюкс-покращених. У готелі є: спа-центр, ресторан з українською та європейською кухнею, відкритий басейн (4,5х10 м, глибина 1,5 м, влітку підігрівається), бар і конференц-зали для проведення ділових заходів.

Він також пропонує повний спектр послуг для лижників, включаючи прокат лижного спорядження, лижну школу та послуги гіда. Такі основні елементи готелю, як його розташування поблизу підйомників та якість послуг, роблять його привабливим для туристів.

У номерах встановлені класичні меблі з натурального дуба, телевізор із плоским екраном, супутникове телебачення, міні-бар, сейф, холодильник,

власна ванна з феном і бойлером.

У комплексу є фітнес-зал, масажний кабінет, хамам/турецька лазня, дитячий клуб, більярд, настільний теніс, скалодром, дартс, тенісний корт та центр верхової їзди.

Моменти, які піднімають комфорт: сушка для лиж, кімнати для зберігання спорядження, безкоштовний Wi‑Fi по всій території, окрема парковка для авто, навіть з місцями для людей з інвалідністю, а також можливість проживання з домашніми тваринами (до 3 кг) — pet‑friendly режим.

Частина номерів має балкони з панорамним видом на Карпати та територію готелю, що визнають гості.

Час заїзду — з 14:00, виїзду — до 12:00. Дитячі концесії: безкоштовне проживання дітей до 5 років, додаткові місця для дітей до 15 років — за окрему плату (550 грн).

Гості відзначають відмінні сніданки (10/10), дружній персонал, а також літнє джакузі та сауну. Єдиний мінус — слизький вхід до джакузі для літніх людей.

Загалом готель розташований приблизно в 37 м від підйомника, 1,4 км від центру Мигово.

Спеціальні знижки: гнучка система для постійних клієнтів та організацій, є система відеоспостереження; паління дозволено тільки у відведених місцях.

Рейтинги гостей: Booking.com — 8.1/10 (розташування — 9.2).

Рис. 3.1 Готель "Карпатська вежа"

«Гірський світанок» — готельний комплекс із трьома чотириповерховими дерев'яними котеджами (зруби) — є частиною гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово» та налічує 18 комфортабельних номерів різних категорій, включаючи стандарт, напівлюкс та люкс, що здатні розмістити як індивідуальних гостей, так і сімейні пари або невеликі групи. Два входи з окремими сходовими маршами забезпечують зручність пересування гостей по корпусах.

На території комплексу розташовані відкритий басейн із підігрівом (влітку), сауни (у тому числі фінська та інфрачервона) з контрастними басейнами, карпатський чан, зона для барбекю та дитячий майданчик, що створює комплексну атмосферу для сімейного відпочинку. Окрім цього, готель пропонує паркінг, Wi-Fi, організацію екскурсій та прокат гірськолижного спорядження.

У кожному номері є шафа, телевізор із плоским екраном, власна ванна кімната з феном і душем, а деякі кімнати оснащені холодильником і чайником. Номери оброблені натуральним деревом, що створює теплу і затишну атмосферу, а килимові підлоги зменшують рівень шуму — це особливо цінується гостями.

Комплекс розташований лише за 150 м від витягів, льодового майданчика та ресторану, що дає змогу гостям швидко переходити від проживання до активного відпочинку. Wi- Fi доступний у всіх зонах, а також надається безкоштовна парковка — як на території, так і поблизу .

Для дітей передбачено дитячий майданчик, кімнату, дитяче меню в ресторані «Гетьман», а також можливість безкоштовного проживання для малюків до 7 років — це робить комплекс сімейно-орієнтованим .

Серед додаткових переваг є сніданок, сезонний відкритий басейн, можливість організувати екскурсії, прокат лиж, велосипедів та квадроциклів, а також доступ до спорту — волейбольний і тенісний майданчики,

більярдний зал, скеледром і тир.

На разі Booking.com оцінює «Гірський Світанок» в 7.9/10 (37 відгуків), з особливо високими показниками в категоріях «розташування» (9.1) та «безкоштовний Wi- Fi» (10). Гості відзначають теплу затишну атмосферу, комфортні номери, привітний персонал та чудові види з вікон.

Додаткові сервіси: надається трансфер, сувенірна крамниця, генератор резервного живлення, можливість поселення з домашніми тваринами, мальовничі альтанки з мангалами та зони пікніків — це створює повний

спектр зручностей для активного та сімейного відпочинку.

Рис. 3.2 Готельний комплекс "Гірський світанок"

Котеджний комплекс «Карпати Мигово»

Це стильний дерев’яний комплекс із 8 триповерхових котеджів, розрахованих на 4, 8, 12 або 16 осіб, що дозволяє з комфортом розміщувати як маленькі групи, так і великі родини. На території працюють ресторани («Колиба» із гуцульською кухнею, до 50 гостей), баня, хамам, чани, а також

відкриті та закриті басейни . Кожен котедж обладнаний меблями із натурального дерева, супутниковим телебаченням, Wi‑ Fi, а прибирання та зміна постелі виконуються кожні 3 дні.

Комплекс обладнаний мангалами, альтанками, приватною парковкою та прокатом спорядження (ліжі, квадроцикли, велосипеди), що робить його зручним для гостей у будь-який сезон . Розташований лише в 500–600 м від підйомників, тому навіть без транспортного засобу гості можуть легко дістатися до трас.

Рис. 3.3 Котеджний комплекс «Карпати Мигово»

«Chalet Mlyn» - компактний триповерховий котедж із 3 спальнями, призначений для невеликих компаній (6–8 осіб), що вдало поєднує затишок і домашній комфорт. На території є сезонний басейн, сад, тераса, загальна лаунж-зона, а також ресторан і барбекю-зона. Плоскі телевізори, повністю обладнана кухня з духівкою, пральна машина й фен у кожному номері підкреслюють увагу до деталей.

Безкоштовний Wi‑ Fi охоплює всю територію, а власна парковка

забезпечує комфортове перебування. Гості також мають змогу користуватися послугами прокату лижного спорядження, насолоджуватися мальовничими видами гір із балконів та відвідувати SPA-зони поблизу. Від легкої доступності до підйомників до дружньої атмосфери — все створено для

спокійного, «як вдома» відпочинку в Карпатах.

Рис. 3.4 Котедж «Chalet Mlyn»

«Goral cottage Migovo» — дерев'яний котедж із 6 спальнями і 6 ваннами, що дозволяє комфортно розміщувати 12–14 гостей — ідеальний варіант для групового чи сімейного відпочинку. Тут є простора вітальня з каміном, сучасна кухня, тераса з видом на гори і приватний басейн, що створює атмосферу тепла й релаксації .

Зручний Wi- Fi, охайні номери, парковка і сауна — умови, які закликають розслабитися після активного дня на схилах. Комплекс pet-friendly, дозволяє заздалегідь узгоджене поселення з тваринами . До послуг гостей також прокат лиж, вело- та квадроциклів, що забезпечує

безперервність активного відпочинку незалежно від пори року . Розташування — близько 3,2 км від центру Мигово, що забезпечує тишу й відокремленість, без жертв у зручностях доступу до траси.

Рис. 3.5 Котедж «Goral cottage Migovo»

3.2. Аналіз послуг для організації спортивного туризму гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово»

Мигово пропонує широкий вибір спортивних розваг, таких як катання на лижах, сноуборді та снігоходах взимку, піші та велосипедні прогулянки влітку. Спа-центр та басейн доповнюють спортивні заняття та пропонують можливості для релаксації та відпочинку.

Курорт позиціонується як всесезонний, пропонуючи широкий спектр послуг для спортивного туризму та активного відпочинку. Зимові види спорту, такі як лижі, сноуборд та фрірайд, є основними спеціалізаціями.

В основі послуг спортивного туризму лежить система гірськолижних трас різного рівня складності з сучасними підйомниками. Комплекс має

чотири гірськолижні траси загальною довжиною приблизно 2400 м (1300 м + 1100 м) і два основні підйомники, кожен обладнаний системами штучного засніження та освітлення для нічного катання. Ці траси розраховані на лижників середнього рівня, що дозволяє ефективно поєднати спорт і задоволення.Схили обладнані штучним засніженням та освітленням для нічного катання.

У Мигово можна насолоджуватися як класичним катанням на лижах, так і вільним катанням. Для цього виділені спеціальні зони і розроблені маршрути різної складності.

Для любителів сноубордингу є окремий сноупарк з різноманітними трасами та трамплінами. Інструктори пропонують приватні та групові заняття з гірських лиж, сноубордингу та фрікайзингу.

Протягом літніх місяців доступні піші, велосипедні та кінні прогулянки. Є багато екологічних стежок різної довжини та рівня складності, а велосипеди та туристичне спорядження можна взяти напрокат.

У Мигово є різноманітні ресторани з різною спрямованістю та ціновим діапазоном. Ресторан "Гетьман" нагадує середньовічний замок з кам'яними стінами, камінами, підйомним мостом та кованими прикрасами. Величезна люстра та величезні дерев'яні колони, що підтримують дерев'яний дах, переносять гостей у середньовіччя. Назва ресторану говорить про те, що всередині ви познайомитеся з унікальною історією українського народу, його надзвичайними звичаями і традиціями, смачною їжею і чарівними українськими мелодіями. Ресторан пропонує широке меню українських, чеських, угорських, польських, румунських, молдавських та авторських страв, а також страв у різних стилях. Ресторан "Карпатська вежа" на першому поверсі однойменного готелю пропонує страви української та європейської кухні, а ресторан "TREMBITA HALL" у готелі "TREMBITA" - страви сучасної європейської та української кухні. За карпатською кухнею та колоритом завітайте до ресторану "Колиба". Якщо ви не хочете витрачати багато часу на їжу, завітайте до їдальні "Швидко". Дітям сподобаються піци,

приготовані в печі піцерії в комплексі "Гетьман". Насолоджуючись стравами, приготованими в тандирі, можна зігрітися міцним напоєм. Для тих, хто не хоче відриватися від катання, взимку біля підйомників відкривається невелике кафе.

3.3. Проблеми та перспективи забезпечення спортивного туризму гірськолижно-туристичного комплексу «Мигово»

Забезпечення належних умов для реалізації спортивного туризму є важливим викликом для гірськолижного туристичного комплексу "Мигово". Однак дослідження виявило, що існують проблеми, які необхідно вирішити для покращення якості обслуговування та залучення більшої кількості туристів.

Основними проблемами спортивного туризму в комплексі "Мигово" є наступні:

Нерівномірне навантаження на інфраструктуру в пікові періоди. Під час новорічних свят, шкільних канікул та інших високих сезонів гірськолижні траси переповнені, виникають черги на підйомниках та дефіцит місць для проживання. Це негативно впливає на якість обслуговування і створює незручності для туристів.

За даними туристичних форумів та відгуків гостей, в окремі дні грудня та січня очікування в чергах до витягів може перевищувати 30–40 хвилин, що значно скорочує реальний час катання. Подібне перевантаження також створює додаткові ризики безпеки на трасах, особливо для початківців.

Сезонна концентрація попиту обумовлює надмірне навантаження на логістику курорту — виникають затори на під’їзних дорогах, проблеми з паркуванням, а внутрішній громадський транспорт не справляється з обсягом перевезень.

Це також сприяє швидкому зношуванню інфраструктури, яка не встигає обслуговуватись у належному режимі.

Наразі відсутні гнучкі системи управління потоками — наприклад,

попереднє онлайн-бронювання слотів катання, зонування трас за рівнем підготовки лижників або погодинне регулювання доступу до підйомників.

Проблему поглиблює й те, що більшість об'єктів розміщення зосереджені біля центральної частини комплексу, що створює точкове скупчення туристів. Віддалені локації менш задіяні, хоча мають потенціал для зниження тиску на основні зони.

Послуги для професійних спортсменів та любителів екстремальних видів спорту обмежені. Існуючі гірськолижні центри та інфраструктура здебільшого призначені для любителів та рекреаційних лижників. Бракує трас відповідної складності, зон для фрірайду та спеціалізованих послуг для залучення більш вибагливої аудиторії, наприклад, професійних лижників, сноубордистів та спортсменів з екстремальних видів спорту.

На сьогодні в "Мигово" відсутні сертифіковані гірськолижні траси міжнародного рівня або зони для підготовки спортсменів до змагань. Для тренувань високого рівня необхідна наявність трас категорії «чорна» зі значним перепадом висот, чітко маркованих зон безпеки та можливості організованого контролю стартів.

Також не вистачає інфраструктури для таких сучасних видів екстремального спорту, як скі-альпінізм, фрірайд чи бекстрік. Немає спеціалізованих інструкторів, гідів або шкіл, які б надавали навчання з технік безпечного катання в складних умовах.

Незважаючи на наявність сноупарку, його параметри не відповідають запитам досвідчених сноубордистів, зокрема відсутні великі трампліни, рейли, фанбокси та кваліфіковане обслуговування парку.

Крім того, відсутні пункти швидкої допомоги з медичним персоналом, тренувальні зони для фахівців з лавинної безпеки або рятувальні станції з повноцінною технікою для оперативного реагування в надзвичайних ситуаціях.

Така обмеженість послуг змушує спортсменів професійного рівня та екстремалів обирати альтернативні курорти, такі як "Буковель", "Драгобрат"

або закордонні напрямки, що знижує потенціал Мигово у розвитку високоспеціалізованого спортивного туризму.

Недостатня літня інфраструктура. Літні розваги в Мигово обмежені, в основному це пішохідні маршрути та прокат велосипедів. Пропозиція літнього спортивного туризму має бути розширена, щоб привабити більше туристів у теплі місяці.

Старіння інфраструктури. Деякі гірськолижні витяги, траси та об'єкти потребують оновлення та оснащення більш сучасним обладнанням для забезпечення безпеки та комфорту.

Частина технічного обладнання, включаючи витяги типу «бугель» і деякі допоміжні конструкції, була встановлена ще понад 10–15 років тому та наразі не відповідає сучасним вимогам до швидкості, пропускної здатності та енергоефективності. Це призводить до частих збоїв у роботі підйомників, збільшення часу очікування туристів і зниження загального рівня задоволення від відпочинку.

Системи штучного засніження працюють із перебоями, не покривають усю територію трас, що створює нерівномірне снігове покриття — особливо у періоди з нестабільною погодою.

Існують скарги туристів на погане освітлення трас у вечірній час, що знижує безпеку при катанні. Окремі траси не мають сучасного маркування та захисних сіток.

Санітарно-технічний стан деяких готельних номерів та зон загального користування (наприклад, душові кабіни, гардеробні біля трас, пункти прокату) також потребує ремонту, модернізації або переобладнання.

Наявні обмеження щодо Wi-Fi покриття, систем відеоспостереження та цифрової інфраструктури (наприклад, мобільних додатків для онлайн-бронювання чи моніторингу черг на витягах) також вказують на загальну потребу в цифровій трансформації комплексу.

Без комплексної модернізації існує ризик втрати конкурентоспроможності «Мигово» порівняно з іншими українськими або

закордонними гірськолижними курортами, які активно інвестують у технічне оновлення.

Брак кваліфікованих кадрів. Рівень підготовки інструкторів, рятувальників та іншого персоналу, який обслуговує туристів, потребує підвищення для надання професійних послуг у сфері спортивного туризму.

Для вирішення цих проблем та забезпечення сталого розвитку спортивного туризму в Мигово слід розглянути наступні перспективні напрямки:

Оптимізація використання інфраструктури та збільшення пропускної здатності витягів у пікові періоди шляхом запровадження системи розподілу та резервування доступу до гірськолижних трас. Залучення додаткових інвестицій для розширення та модернізації дорожньої мережі та витягів. Іншим важливим аспектом є розвиток альтернативних видів транспорту, таких як маршрутні автобуси з сусідніх населених пунктів.

Одним із ефективних рішень є впровадження електронної системи бронювання часу катання, яка дозволить уникати перевантаження окремих трас у години пік. Завдяки такому підходу туристи зможуть заздалегідь обрати зручний часовий слот, що зменшить черги та підвищить комфорт перебування на курорті.

Також доцільно модернізувати існуючі підйомники або замінити частину з них на більш швидкісні багатомісні крісельні витяги з вищою пропускною здатністю. Це дозволить транспортувати більшу кількість туристів за коротший проміжок часу, зменшуючи скупчення людей.

Додатково можна розробити схему чергування доступу до різних зон катання та створити мобільний додаток з інтерактивною картою, яка в реальному часі відображатиме навантаження на кожну трасу.

Створити нові складні гірськолижні траси. Зони для фрірайду та екстремальних видів спорту, таких як альпінізм і парапланеризм. Це привабить більше професійних спортсменів та екстремалів.

Розширення мережі гірськолижних трас за рахунок прокладання

маршрутів високої складності дозволить залучити спортсменів, які шукають серйозні виклики та адреналін. Для цього доцільно проаналізувати рельєф місцевості, обрати схили з крутим ухилом та відповідною протяжністю, а також облаштувати їх системами безпеки, такими як сітки, амортизуючі огорожі та пункти медичної допомоги.

В окремих зонах комплексу варто виділити простори для фрірайду з природними перешкодами — лісовими ділянками, кам'янистими схилами та глибоким снігом, що дозволить створити автентичні умови для фрірайд-турів.

Також перспективним напрямом є розвиток інфраструктури для альпінізму — обладнаних тренувальних стін, льодолазіння та скельних ділянок з фіксованими маршрутами й страхувальними системами.

Для поціновувачів висоти можна відкрити зони для запуску парапланів з оглядовими майданчиками, навігаційними інструкціями та необхідним спорядженням, що надаватиметься напрокат.

Комплексна реалізація таких заходів не лише диверсифікує туристичну пропозицію курорту «Мигово», а й виведе його на якісно новий рівень — як майданчик для підготовки спортсменів, проведення змагань і тематичних екстремальних фестивалів.

Інфраструктура для літнього спортивного туризму. Наприклад, розвиток спелеологічних маршрутів, зон для рафтингу та веслування на байдарках і каное, а також велосипедних маршрутів.

Модернізація застарілої інфраструктури. Гірськолижні підйомники, системи штучного засніження та освітлення доріг для підвищення безпеки та комфорту для туристів.

Значна частина обладнання на території комплексу була встановлена ще на початку 2000-х років, тому технічне оновлення є нагальною потребою. Застарілі бугельні та канатні витяги варто поступово замінювати на сучасні крісельні підйомники з вищою пропускною здатністю, автоматичними системами посадки та підвищеним рівнем безпеки.

Новітні моделі забезпечують більшу швидкість транспортування, комфорт під час підйому, а також стійкість до несприятливих погодних умов, що дозволяє зменшити час очікування в чергах та покращити загальне враження від катання.

Системи штучного засніження повинні бути оновлені на енергоефективні моделі, які дозволяють створювати сніг навіть при температурі вище 0°C, забезпечуючи стабільне функціонування трас у нестійкий кліматичний період. Це дасть змогу відкривати сезон раніше й продовжувати його до пізньої весни, що значно збільшить потік туристів.

Крім того, важливо модернізувати освітлення на трасах, зокрема тих, які використовуються для вечірнього катання. Встановлення сучасних LED-освітлювальних систем підвищить рівень видимості, зменшить споживання електроенергії та покращить безпеку туристів.

Загалом модернізація об'єктів інфраструктури — це інвестиція у довгостроковий розвиток, що не лише забезпечить вищу якість обслуговування, а й допоможе підвищити конкурентоспроможність курорту «Мигово» серед інших гірськолижних локацій Карпат.

Підвищення кваліфікації персоналу. Через тренінги, навчання та стажування у центрах спортивного туризму світового рівня. Залучення висококваліфікованих інструкторів та експертів з різних видів активного відпочинку.

Ефективна маркетингова стратегія та сильний бренд допоможуть залучити більше туристів та інвесторів. Це можуть бути онлайн кампанії, співпраця з туристичними агенціями та активне просування курорту на міжнародних виставках і конференціях.

У сучасному конкурентному середовищі туристичний бренд повинен бути не лише впізнаваним, але й асоціюватися з якістю, унікальністю та емоційною привабливістю. Для цього слід створити цілісну візуальну айдентику курорту, включаючи логотип, фірмові кольори, слоган, а також вести єдину інформаційну політику в усіх каналах комунікації.

Особливо важливо розвивати цифровий маркетинг. Сайт комплексу має бути багатомовним, адаптованим до мобільних пристроїв, з можливістю онлайн-бронювання, віртуальними турами та інтеграцією з соціальними мережами. Регулярна присутність у соцмережах (Instagram, Facebook, TikTok, YouTube) з якісним візуальним контентом (відео з дронів, лайв-стріми, відгуки туристів) підвищить залученість аудиторії.

Крім того, доцільно реалізовувати партнерські програми з туристичними блогерами, тревел-платформами (Tripadvisor, Booking, Airbnb Experiences) та інфлюенсерами, які можуть стати амбасадорами курорту.

Активна участь у туристичних виставках, таких як ITB Berlin, World Travel Market у Лондоні або UITT у Києві, дозволить презентувати «Мигово» міжнародній аудиторії, налагодити B2B-контакти з туроператорами та інвесторами.

Також варто розглянути запуск системи лояльності для постійних клієнтів (наприклад, знижки, бонуси, подарунки) та спеціальних пакетів для сімей, молоді чи спортсменів. Ефективна маркетингова стратегія здатна не тільки збільшити потік туристів, але й сприяти формуванню довготривалого позитивного іміджу курорту на ринку активного та спортивного відпочинку.

Залучення місцевих громад до розвитку курорту може покращити місцеві соціально-економічні умови та забезпечити сталий розвиток. Створення робочих місць, підтримка місцевого бізнесу та залучення місцевого населення до управління курортом може забезпечити довгострокову підтримку місцевої громади.

Реалізувавши ці очікування, гірськолижний туристичний комплекс "Мигово" вирішить існуючі проблеми, підвищить якість послуг, забезпечить сталий розвиток спортивного туризму, залучить нові категорії туристів та посилить конкурентоспроможність на ринку активного відпочинку.

SWOT-аналіз гірськолижного комплексу «Мигово» (див. Додаток А).

ВИСНОВКИ

В рамках бакалаврської роботи на тему "Аналіз засобів розміщення в організації спортивно-оздоровчого туризму" були досягнуті цілі та завдання, викладені у вступі. Завдяки детальному аналізу видів та функцій спортивно-рекреаційного туризму, оцінці інфраструктурних характеристик засобів розміщення та дослідженню, присвяченому детальному аналізу інфраструктури, послуг, проблем та перспектив розвитку гірськолижного курорту Мигово, який є важливим суб'єктом у сфері спортивно-рекреаційного туризму, всебічно висвітлено теоретичні та практичні аспекти організації та функціонування засобів розміщення, що сприяють розвитку рекреаційного туризму.

1.Аналіз структури та характеристики закладів розміщення в «Мигово».

У результаті проведеного дослідження було встановлено, що гірськолижно-туристичний комплекс «Мигово» має розгалужену структуру засобів розміщення, які включають готелі, котеджні містечка, комплекси з оздоровчими послугами та бази відпочинку. Основними закладами розміщення є готелі «Карпатська вежа», «Гірський світанок», а також численні котеджні комплекси, які забезпечують різний рівень комфорту. Заклади здебільшого розташовані поблизу витягів, що є важливою перевагою для гірськолижного туризму. Однак, у високий сезон спостерігається дефіцит номерного фонду та нерівномірний розподіл об’єктів по території комплексу.

2.Оцінка комплексу послуг для організації спортивного туризму.

Комплекс «Мигово» позиціонується як всесезонний курорт, що надає послуги для зимового (лижного, сноубордного, фрірайд) та літнього (піші, велосипедні, кінні прогулянки) активного відпочинку. Розвинена гірськолижна інфраструктура, наявність підйомників, траси різного рівня складності, прокат спорядження, школи з інструкторами, а також оздоровчі послуги (СПА, сауни) створюють базову платформу для спортивно-оздоровчого туризму. Разом з тим, напрямки спелеотуризму, екстремальних

видів спорту та водного туризму залишаються нерозвиненими.

3. Виявлення проблем та викликів:

В ході дослідження виявлено ряд системних проблем, що стримують розвиток комплексу:

– нерівномірне навантаження на інфраструктуру в пікові періоди;

– обмежений вибір послуг для професійних спортсменів і любителів екстремального туризму;

– застарілі підйомники та обмежене штучне засніження;

– слабкий розвиток літніх форм активного туризму;

– дефіцит бюджетного житла та послуг для людей з інвалідністю;

– низька якість маркетингу та слабка присутність курорту на міжнародному туристичному ринку.

4. Розробка рекомендацій:

З метою покращення стану спортивного туризму в «Мигово» запропоновано ряд обґрунтованих і практично здійсненних рішень:

– модернізація інфраструктури (підйомники, освітлення, системи штучного снігу);

– будівництво нових трас, зон для фрірайду, введення літніх маршрутів (спелео, вело, кінні);

– розширення номерного фонду за рахунок бюджетних готелів і кемпінгів;

– впровадження електронної системи бронювання, покращення транспортної доступності;

– формування сильної маркетингової стратегії, участь у виставках та туристичних форумах;

– активне залучення місцевої громади та розвиток партнерських проєктів із бізнесом.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що завдання дослідження були досягнуті, а результати мають реальну практичну значущість для подальшого стратегічного розвитку гірськолижного комплексу «Мигово».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Булигіна І.С. Спортивно-оздоровчий туризм як важливий чинник формування здорового способу життя // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. - 2013. - Вип. 112(3). - С. 49-52.

2. Бондаренко, Л.А. "Спортивний туризм: основи та перспективи", Харків: Фоліо, 2020, с. 34.

3. Васкан І.Г.Організація спортивно-оздоровчого туризму : навч.-метод. посіб. – Чернівці : ЧНУ, 2023. – 164 с.

4. Волкова І. І. та Кондакова Г. О. 8. Розвиток спортивно-оздоровчого туризму в Україні 4 с.

5. Грабовський Ю.А., Скалій О.В., Скалій Т.В. спортивний туризм Навчальний посібник. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2009. - 304 с.

6. Годя І. М. Спортивно-оздоровчий туризм у світі й Україні: соціальний та економічний аспект / І. М. Годя // Гілея: науковий вісник. – 2016. – Вип. 114. – С. 12–19.

7. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм : навч. посіб. / О. Ю. Дмитрук, Ю. О. Щур. – К. : Альтерпрес, 2003. – 232 с.

8. Єрко А.В. Конструктивно-географічні засади організації спортивно-оздоровчого туризму волинської області с. 8

9. Іванченко, Г. "Історія гірського туризму в Європі", Історичний журнал, 2018, № 2, с. 78.

10. Мисляк П.О. Рекреаційна географія. Частина ІІ. Рекреаційна географія україни. Розділ 8. Галузева рекреаційна географія. URL: https://tourlib.net/books_ukr/maslyak-rekr8-2.htm

11. Пилипенко С.М. Проблеми та перспективи розвитку гірськолижних і спортивно-відпочинкових комплексів Карпатського регіону, Науковий вісник НЛТУ України, вип. 23, с. 303, 2013.

12. Писарева І. В., Григоренко А. Ю. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку спортивного туризму в Україні / І. В. Писарева,

А. Ю. Григоренко // Економіка та суспільство. – 2021. – Вип. 33. – С. 516–535.

13. Сергієнко Ю. П., Гулай В. С., Чаплигін В. П. Сучасні технології рухової активності студентів: спортивно-оздоровчий туризм і рекреація / Ю. П. Сергієнко, В. С. Гулай, В. П. Чаплигін та ін. // Наук. журн. «Проблеми фізичної культури». – 2020. – Вип. 5(125). – С. 95–100.

14. Сущенко Л.П. Спортивно-оздоровчий туризм: Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2010. - 280 с.

15. Тихонович В.М. Психологічний туризм як засіб забезпечення психологічного благополуччя людини // Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія. – Вип. 2 (2024).

16. Федорів О. Я. Гірськолижний туризм в Україні. Путівник / О. Я. Федорів 2008. – 106–110 с.

17. Чалій Л.В. Місце спортивно-оздоровчого туризму в системі фізичної активності студентів закладів вищої освіти с. 22.

18. Четирбук О. Р., Голод А. П. Сучасний стан та тенденції розвитку туристичної інфраструктури прикордонної зони Львівської області // Економіка та суспільство. – Вип. 71, 2025. – С. 716.

19. Чир Н. В. Сучасний стан туристичної інфраструктури Закарпатської області для потреб рекреації / Н. В. Чир // Географія та туризм. – 2014. – № — . – С. 3–18.

20. Чумак, А. "Перспективи сталого розвитку водного туризму", Екологічний журнал, 2019, № 5, с. 99.

21. Державна служба статистики України URL: https://www.ukrstat.gov.ua/

22. «Карпати» Мигово – котеджний коплез із SPA - офіційний сайт URL: https://karpaty-migovo.com.ua/

23. Сайт Гірськолижно-туристичний комплекс «Мигово» URL: https://funtime.com.ua/active-leisure/ski-myhovo

24. Офіційний сайт ГТК «Мигово» - Гірськолижно-туристичний курорт «Мигово» URL: http://migovo.com.ua/

25. Туристичний інформаційний портал про відпочинок у Карпатах URL: https://www.karpaty.info/ua/

26. Українське онлайн-видання, що спеціалізується на новинах у сферах економіки, бізнесу, суспільства та політики URL: https://delo.ua/realty/viina-spricinila-rozvitok-glempingiv-v-ukrayini-yixnya-kilkist-strimko-zrostaje-440193/

Додатки

Додаток А

Рис. SWOT-аналіз гірськолижного комплексу «Мигово» (розроблено автором)